

Originalspråk: Norsk

Sak 38/06

Landbruks- og matdepartementets utkast til ny reindrifftslov

Arkivsaknr.

06/3352

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	13.09.06	R 079/06
Nærings- og kulturkomiteen		NKK 012/06
Sametingets plenum	26.-28.09.06	38/06

Saken påbegynt onsdag 27. september 2006 kl. 14.15

Sametingsrådets forslag til innstilling overfor komiteen:

I

Sametinget viser til Landbruks- og matdepartementets utkast av 28. august 2006 til ny reindrifftslov, samt notat av 5. september 2006.

Ved behandlingen av lovutkastet har Sametinget ikke hatt tilgang til fullstendige merknader til lovutkastet. Ettersom merknadene ofte er av avgjørende betydning for lovtolkningen, er det ikke mulig for Sametinget å ha fullgod oversikt over konsekvensene av Landbruks- og matdepartementets lovutkast. Betydningen av lovers forarbeider fremgår blant annet klart av Høyesteretts praksis. Sametinget mener at den manglende tilgangen til innholdet i dokumentene ikke er i samsvar med ILO konvensjonens art 6 og Avtale om konsultasjoner pkt 3.

II

Reindriften er en sentral samisk næring og en viktig kulturbærer. Dette gir reindriften et internasjonalt rettslig vern, det vises særlig til ILO konvensjon 169. Sametinget ser med bekymring på at reindriften stadig utsettes for press fra ulike hold, slik at situasjonen for reindriften i mange områder er vanskelig. Sametinget er særdeles opptatt av at en ny reindrifftslov sikrer og utvikler reindriften slik at vi også i fremtiden kan ha en bærekraftig reindrift.

De dokumenter Sametinget hittil har mottatt fra regjeringen gir ikke en betryggelse for at den nye reindrifftsloven sikrer og utvikler reindriften. Sametinget er bekymret for at det rettsvernet reindriften har gjennom internasjonal lov, særlig ILO-konvensjon nr. 169, nå undergraves. Derfor er det helt avgjørende at loven endres slik at den er i henhold til allerede gjeldende rett.

Sametinget viser her til de bestemmelsene som må endres slik at de er i samsvar med internasjonal rett:

En helt klar betingelse fra Sametingets side og en minimumsløsning er at reindrifftslovens § 1 annet ledd gis et tillegg slik at loven får en tilsvarende formulering som i finnmarksloven § 3. Følgende formulering må tas inn i § 1 annet ledd for å sikre at forholdet til folkeretten ikke svekkes sammenlignet med innholdet i finnmarksloven:

"Loven gjelder med de begrensninger som følger av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter."

Sametinget er tilfreds med at forslaget til lovtekst konstaterer at reindrifftsretten hviler på sedvaneretten som utgjør et selvstendig rettsgrunnlag.

En viktig forutsetning er at reindrifften må få en sterkere innflytelse i reindrifftens styringsorganer, jf §§ 73 og 74. For Sametinget vil det være avgjørende at bestemmelsene sikrer at reindrifftssamene selv har en reell mulighet til å delta i beslutningene, det vises særlig til ILO-konvensjonens art. 7 som omhandler rett til deltakelse og prioritering av utviklingsprosessene så langt de berører urfolk. Dette betinger at loven hjemler beslutningsorganer hvor reindrifftssamene ikke er i mindretall, dette betinger også reindrifftssamisk lederskap i styrene. Paragrafene 73 og 74 må endres.

Videre er det en betingelse at forskriftshjemmelen i § 64 siste ledd, fjernes i sin helhet. Bestemmelsen om reintallsreduksjon må særlig ses i lys av folkerettens krav i konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 27 om beskyttelsen av det materielle grunnlaget for urfolk, ILO-konvensjonens art. 8 om sedvaneretten, art. 6 kravet til konsultasjoner og art. 7 som omhandler rett til deltakelse og prioritering av utviklingsprosessene så langt de berører urfolk. Det kan ikke aksepteres at departementet ensidig kan gi utfyllende forskrift om reintallstilpasninger, jf § 64 siste ledd.

Jordskifteretten kan ikke være et tvisteløsningsorgan etter reindrifftsloven, jf § 63. Sametinget mener at det er viktig at reindrifften har tillit til tvisteløsningsorganet, og at samiske rettsoppfatninger og sedvane må gis den vekt og relevans de skal ha når en endelig avgjørelse skal fattes. Sametinget viser til at jordskifteretten i dag ikke har noen særskilt kompetanse på disse forhold. Det er et brudd på ILO-konvensjon art. 7 som omhandler rett til deltakelse og prioritering av utviklingsprosessene så langt de berører urfolk. Sametinget mener at det bør etableres et eget tvisteløsningsorgan med særskilt kompetanse om blant annet samiske rettskilder og rettsoppfatninger.

III

Sametinget finner samtidig grunn til å gi en oversikt over bestemmelser i lovutkastet som har stor betydning for den fremtidige reindrifften, og som Sametinget mener ikke er tilstrekkelig ivare tatt i lovutkastet. Disse bestemmelsene må endres før en revidert reindrifftslov sikrer en fremtidig reindrifft:

Sametinget finner det positivt at det i lovutkastet tas inn en bestemmelse om arealvern i § 2 for å konkretisere og synliggjøre gjeldende rett. Sametinget mener imidlertid at det må være sterkere og mer forpliktende bestemmelser om arealvern. Det må derfor inntas i § 2 at myndighetene, og ikke bare statsmyndighetene, har et ansvar for å sikre reindrifftens arealer. Dette vil sikre at også kommunene, som er vedtaksorgan etter plan- og bygningsloven, har et ansvar. I den grad statsmyndighetene delegerer lovforvaltningsoppgaver til kommunene, må selvsagt også kommunene forvalte disse lovene i tråd med folkerettens krav. Utkastets § 2 må derfor endres og inneha følgende formulering:

”Ansvaret for sikring av reindriftens arealer påhviler både innehavere av reindriftstretten, øvrige rettighetshavere i de samiske reinbeiteområdene og myndighetene. I tillegg har myndighetene et særskilt ansvar for å ivareta og sikre reindriftens arealer.”

I samsvar med lovutvalgets forslag, må det inntas en bestemmelse om vern for de med et gjennomsnittlig reintall eller et mindre reintall, ved pålagt reduksjon etter utkastet § 64. Siidaene må fastsette et minste fastsatt reintall. Hver ansvarlig enhet som har mer enn et minste reintall, fastsatt av siidaen, reduserer det overskytende antall forholdsmessig. Dersom siidaene ikke kommer til et minste fastsatt reintall, bør lovutvalgets forslag på 200 rein gjelde. Dette vil bidra til å sikre unge reindriftsutøvere i etableringsfasen samt sikre økonomisk bærekraftig reindrift for alle reindriftsutøvere.

Det bør også inntas et tillegg i § 64 annet ledd slik at setningen lyder som følger:

”En vintersiida eller annen gruppering, som flere siidaer sammen, kan be om at det fastsettes et eget reintall for dem.”

Bestemmelsen i § 13 femte ledd siste setning må strykes. Sametinget viser til at det også er andre forhold enn reintallet som bør ligge til grunn for vurderingene ved etablering av en ny siidaandel. For eksempel bør det legges vekt på eventuell mangel på arbeidsressurser i siidaen.

Det må inntas en bestemmelse i § 53 om at det generer til økt antall stemmer på distriktsårsmøte når siidaandeler blir drevet i fellesskap mellom ektefeller.

Loven må ikke skille mellom sommersiida og vintersiida, men bare bruke begrepet siida, jf kapittel 4, 5, 8 og 9.

Bestemmelsen i § 66 annet ledd punkt 3 krever at distriktsplanen omfatter en oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler i reindriften. Sametinget mener at det er meningsløst å bruke ressurser på dette, og punktet må strykes.

Sanksjonsbestemmelsene i kapittel 13 må ses i sammenheng med hvem som fastsetter rammebetingelsene for reindriften. Dersom reindriften selv ikke tildeles myndighet til å fastsette reintall og dessuten ikke har flertall i styringsorganene, svekkes legitimiteten til sanksjonsbestemmelsene i kapittel 13. Grunnen til det er at eventuelle sanksjoner må ha legitimitet i reindriften, ved at reindriften selv, gjennom bruksreglene, har fastsatt reintallet det sanksjoneres i forhold til.

Vilkårene for å eie rein i det samiske reinbeite blir skjerpet i lovutkastet, jf §§ 11 og 36. Det må imidlertid åpnes for at samer som ikke har rett til reinmerke, skal kunne eie rein. Det bør likevel være en forutsetning at denne typen eierskap av rein har en kobling til den samiske reindriften.

Sametinget ser det som positivt at bestemmelsen i § 15 er endret slik at det ikke lenger er automatikk i at man ved giftemål blir medansvarlig for reindriften, men at det eventuelt skal gis melding dersom man ønsker å stå solidarisk ansvarlig som ledere av siidaandelen.

Sametinget konstaterer med beklagelse at reindriftens utøvere fortsatt skal belastes med et aktsomhetsplikt- og erstatningsansvar som har sin sammenligning med virksomheter som utøver særlig risikofylt eller farlig virksomhet. Spørsmål knyttet til reindriftens erstatningsansvar er ikke

gjenstand for denne revisjonen. Likevel formoder Sametinget at de resonnementer som knytter seg til erstatningsspørsmålene også har hatt innflytelse på kapittel 13 om sanksjoner. Det er Sametingets oppfatning at myndighetsorganenes kontrollmuligheter fortrinnsvis bør styrkes gjennom større kunnskap om den samiske reindrift.

Sametinget forutsetter at loven har et innhold som kan etterleves under driftsforhold som kan variere, spesielt på grunn av vær- og naturforhold og ikke minst på grunn av uønskede effekter av menneskelige inngrep eller forstyrrelser. Sametinget advarer på dette grunnlag mot proposisjonens § 81 som hjemler myndighet til å utstede forelegg som i henhold til annet ledd forutsetter at den som tiltales selv må ta rettslige skritt for å bevise sin uskyld. Den alminnelige presumpsjon om at enhver er uskyldig inntil det motsatte er bevist skal også kunne påberopes av reindriftssamene.

Det må inntas samiske begreper i loven, slik lovutvalget har lagt opp til.

IV

Sametinget forutsetter at departementet iverksettes snarlig oppfølgende prosesser i forhold til revidering av de delene av reindriftsloven som nå ikke er gjenstand for revisjon. Dette er viktig fordi det vil sikre at vi i nær fremtid kan få en helhetlig reindriftslov tilpasset dagens virkelighet. Ved utarbeidelse av en ny helhetlig reindriftsloven må det blant annet foretas en gjennomgang av utkast til nordisk samekonvensjon, plan- og bygningsloven, norsk-svensk reinbeitekonvensjon og samerettsutvalgets innstilling.

Sametinget forutsetter at det iverksettes snarlige oppfølgende prosesser i forhold til framtidig organisering av reindriftsforvaltningen. Det må gis forpliktende formuleringer om en slik oppfølging i odelstingsproposisjonen.

Sametinget forutsetter også at departementet igangsetter en snarlig oppfølgende prosess i forhold til arbeidet med å sikre økt vern og reell sikring av reindriftenes arealer, også dette må det gis forpliktende formuleringer om i odelstingsproposisjonen.

V

Sametinget anmoder om at man så snart som mulig får oversendt lovutkastet på samisk og engelsk.

Nærings- og kulturkomiteen innstilling

Merknader

Komiteens mindretall, medlemmene fra Arbeiderpartiet (DnA), leder Marianne Balto Henriksen, Margit Eli Anti Oskal, Marit Kirsten A. Gaup, Knut Store, Sissel Klausen, Anders Urheim, Per Edvind Varsi

Merknad 1

Nærings- og kulturkomiteen er tilfreds med at regjeringen etter sin tiltredelse prioriterte prosessen og konsultasjoner om en ny reindriftslov. Lovutkastet ligger nå til behandling i Sametingets organer under et år etter at denne regjeringen tiltrådte.

Reindrifftslovutvalget ble oppnevnt av Landbruksdepartementet 5. november 1998. Lovutvalgets mandat var å komme med forslag til endringer av de bestemmelsene som gjelder styringen og forvaltningen av reindrifften og de interne forhold i reindrifften, herunder den enkelte reineiers rettsstilling. Utvalget avga sin innstilling i mars 2001 (NOU 2001: 35 Forslag til endringer i reindrifftsloven).

Dette lovforslaget er dermed kun en delrevidering av reindrifftsloven. Områder i loven som ikke er under revidering nå er som følge:

- Reindrifftsrettens rettslige karakter, reindrifftsrettens innhold
- Lovfasting av rettsgrunnlaget
- Rettigheter regulert i reindrifftsloven §§ 9-14, som omhandler; generelt om retten til å utøve reindrifft; opphold, ferdsel, og flyttleier; beiteretten; gjerder og andre anlegg; brensel og trevirke; jakt, fangst og fiske.
- Andres rådighet i og bruk av reinbeiteområdene, jfr, § 15.
- Krav til utøvelsen av reindrifften
- Reindrifftsutøvernes erstatningsansvar
- Vern av reindrifftsarealene

Disse spørsmålene må komme i den neste revideringen av reindrifftsloven. Samerettsutvalget II holder på å utrede spørsmål knyttet til reindrifftens arealvern og forholdet til annen virksomhet. Da vi må regne med at det tar noe tid før denne del er politisk behandlet etter at innstillingen er gitt, haster det med å gjennomføre de lovendringene som er foreslått nå. Det vil ta altfor lang tid å vente til de ovenfor nevnte spørsmål er utredet og behandlet politisk. Sametinget vil påpeke overfor Landbruksdepartementet at områder som ikke er under revidering nå, må omtales i Odelstingsproposisjonen og tidfestes når tid det igangsettes utredning av denne delen av loven, samt tidfeste når tid man regner med at hele loven er ferdigrevidert.

Selv om lovutvalget også hadde til mandat til å utrede forvaltningen av reindrifften, ble Sametinget, NRL og Landbruksdepartementet enige under konsultasjoner om å utsette denne del av revideringen. Forvaltning av reindrifften er en omfattende prosess og Nærings- og kulturkomiteen ber om at konsultasjoner om forvaltningen av reindrifften igangsettes snarest og at denne omtales i Odelstingsproposisjonen og tidfestes om prosessen videre. Dette er også viktig i forhold til reindrifftens egen deltagelse i reindrifftens styrende organer og dermed deltagelse i planprosessen om egen fremtid.

Nærings- og kulturkomiteen registrerer at Sametingsrådet er svært kritisk til deler av loven som omhandler både forvaltning, arealvern, erstatningsordninger etc som ikke er under revidering nå. Da det har vært åpenhet om at det nå kun er en delrevidering av reindrifftsloven og dermed ikke omhandler de nevnte områdene, kan Nærings- og kulturkomiteen ikke dele Sametingsrådets kritikk i forhold til konsultasjonsprosessen på nevnte områder. Nærings- og kulturkomiteen deler imidlertid Sametingsrådets bekymring over at en del av paragrafene som ikke er under revidering nå ikke dekker de behov reindrifften har i dag og slår uheldig ut overfor næringen. Nærings- og kulturkomiteen har imidlertid tillit til at Landbruksdepartementet følger opp de revideringer som gjenstår og omtaler dette i Odelstingsproposisjonen og tidfester prosessen videre.

Loven er en fornying i en rekke områder som er viktig for utvikling av reindrifftsnæringen. De nye elementer kan nevnes bl.a. at likestillingsperspektivet og spesielt kvinners rettigheter styrkes i loven.

Rekruttering er også en utfordring for store deler av reindriftsnæringen, noe som loven nå ivaretar ved at det nå er mulig å etablere en sideordnet rekrutteringsandel. Dessuten kommer siidabegrepet og anvendelsen av den tilbake i loven, noe som har vært et viktig krav fra næringen. Reindriften gies selv stort rom for å lage egne bruksregler for bruken av beiter. Loven fanger også opp hvordan håndheve uenighet om bruksregler slik at mindretallsvernet blir ivaretatt.

Det er imidlertid også svakheter i loven som følge:

ILO konvensjonen må inkorporeres i all norsk lovgivning, noe den ikke gjøres nå i reindriftsloven. Det vil si at den skal være styrende for norsk lov og praktiseringa av loven. Det betyr blant annet at urfolk ikke kan trenges bort fra tradisjonelle områder, som for eksempel reinbeiteområder. Det er bare i tilfeller der sterke nasjonale interesser står på spill at nasjonale myndigheter fra sette urfolks interesser til side. Men; om det skjer så skal urfolk sikres rett til ”deltakelse”. Det betyr at urfolk skal ha et visst utkomme, andel av fortjeneste på virksomhet i området. Dette gir i praksis en form for veto eller arealvern som går utover de rettigheter som gis ved ekspropriasjon, altså ikke bare et ekspropriasjonsoppgjør, men en varig godtgjørelse for nasjonens bruk av områdene.

Om ILO-konvensjonen nr 169 ikke kommer med i loven nå, må den likevel problematiseres i Odelstingsproposisjonen og være et sentralt tema i den videre lovrevisjonen. Det må likevel allerede nå komme med i Odelstingsproposisjonen at ILO konvensjonen er retningsgivende for praktiseringa av loven. Nærings- og kulturkomiteen forutsetter dermed at konvensjonen snarest inkorporeres i norsk lov og slik også vil være gjeldende for tolkningen av reindriftslovens bestemmelser allerede nå.

Nærings- og kulturkomiteen vil berømme Landbruksdepartementet om at arealvernspørsmålet er delvis fulgt opp i lovens § 2 selv om denne delen ikke er inne i mandatet nå. Og vi forventer en ytterligere presisering av ansvaret for kommuner, fylkeskommuner og Finnmarkseiendommer når arealvernspørsmålet kommer til endelig revidering i reindriftsloven. Nærings- og kulturkomiteen forventer også at loven ivaretar og respekterer lokale samiske sedvaner.

I § 64 følges ikke opp lovutvalgets forslag om et bunnfradrag når det gjelder regulering av reintall dersom reintallet overskrider det som er fastsatt.

For det samiske samfunnet og for reindriftskulturen der det er viktig at det gis en beskyttelse for også de mindre utøvere og ha et minimumsutkomme i næringen. Derfor er bunnfradraget svært avgjørende når reintallet skal reguleres. Næringspolitikken må også gi samfunnsøkonomisk gevinst og sikre mangfoldet i reindriftsnæringen slik at de små enhetene også gies mulighet til å eksistere.

I dag blir distriktene, eller siidaene stadig større, og det kan resultere i at det blir en større utfordring for spesielt i reindriftsområdet Karasjok og Kautokeino å klare å enes om en reduksjonsplan. Derfor er det viktig at bunnfradraget kommer frem i loven.

Når det gjelder § 64 siste ledd, vil Nærings- og kulturkomiteen at den skal bli stående, da det er viktig at det legges inn en sikkerhetsventil å regulere reintallet i distrikter der ingen andre prosesser internt i næringen ikke fører frem.

Slik det framgår av ovennevnte merknader, støtter for øvrig Arbeiderpartiets sametingsgruppe ikke Sametingsrådets innstilling til vedtak, med unntak av følgende avsnitt::

Side 2:

”Sametinget er særdeles opptatt av at en ny reindrifftslov sikrer og utvikler reindrifften slik at vi også i fremtiden kan ha en bærekraftig reindrift.”

”Jordskifteretten kan ikke være et tvisteløsningsorgan etter reindrifftsloven, jf § 63. Sametinget mener at det er viktig at reindrifften har tillit til tvisteløsningsorganet, og at samiske rettsoppfatninger og sedvane må gis den vekt og relevans de skal ha når en endelig avgjørelse skal fattes. Sametinget viser til at jordskifteretten i dag ikke har noen særskilt kompetanse på disse forhold. Det er et brudd på ILO-konvensjonen art. 7 som omhandler rett til deltakelse og prioritering av utviklingsprosessene så langt de berører urfolk. Sametinget mener at det bør etableres et eget tvisteløsningsorgan med særskilt kompetanse om blant annet samiske rettskilder og rettsoppfatninger.”

Side 3:

”Sametinget finner det positivt at det i lovutkastet tas inn en bestemmelse om arealvern i § 2 for å konkretisere og synliggjøre gjeldende rett. Sametinget mener imidlertid at dem må være sterkere og mer forpliktende bestemmelser om arealvern. Det må derfor inntas i § 2 at myndighetene, og ikke bare statsmyndighetene, har et ansvar for å sikre reindrifftens arealer. Dette vil sikre at også kommunene, som er vedtaksorgan etter plan- og bygningsloven, har et ansvar. I den grad statsmyndighetene delegerer lovforvaltningsoppgaver til kommunene, må selvsagt også kommunene forvalte disse lovene i tråd med folkerettens krav. Utkastets § 2 må derfor endres og inneha følgende formulering:

”Ansvaret for sikring av reindrifftens arealer påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere i de samiske reinbeiteområdene og myndighetene. I tillegg har myndighetene et særskilt ansvar for å ivareta og sikre reindrifftens arealer.”

”Bestemmelsen i § 13 femte ledd siste setning må strykes. Sametinget viser til at det også er andre forhold enn reintallet som bør ligge til grunn for vurderingene ved etablering av en ny siidaandel. For eksempel bør det legges vekt på eventuell mangel på arbeidsressurser i siidaen.”

Side 4:

”Vilkårene for å eie rein i det samiske reinbeite blir skjerpet i lovutkastet, jf §§ 11 og 36. Det må imidlertid åpnes for at samer som ikke har rett til reinmerke, skal kunne eie rein. Det bør likevel være en forutsetning at denne typen eierskap av rein har en kopling til den samiske reindrifften.”

Sametinget ser det som positivt at bestemmelsen i § 15 er endret slik at det ikke lenger er automatikk i at man ved giftemål blir medansvarlig for reindrifften, men at det eventuelt skal gis melding dersom man ønsker å stå solidarisk ansvarlig som ledere av siidaandelen.”

Side 5:

”Sametinget anmoder om at man så snart som mulig får oversendt lovutkastet på samisk og engelsk.”

Merknad 2, Finnmarkslista v/ Toril Bakken

Fastboendes og andre samiske næringers utmarksbruk

Fastboende samer og samer som driver jordbruk, fiske og utmarksnæring har eksistert side om side med reindrifften i utallige generasjoner. Sauehold, sjøfiske, innlandsfiske, børsanking, og andre

primærnæringer har vært, og er også svært viktige samiske næringer, og som bidrar til bosetting både langs kysten og i innlandet. I flere tilfeller har man sett at reindriftsloven har gitt reindriftsutøvere utvidede rettigheter, men dette har samtidig fratatt andre samer deres næringsgrunnlag og levemåte. Mange oppfatter dette som en urettferdig forfordeling av enkelte samiske grupperinger. Lovverket har skapt en ubalanse i forholdet mellom reindriftssamer og andre samer hvor ulike interesser blir satt opp mot hverandre, og fastboende mister rettigheter de aldri har gitt fra seg.

Man har blant annet sett at:

- Fastboende har mistet retten til å ha ”syttingsrein” og eget reinmerke.
- Flere steder har samiske bønder mistet sankingsområder til fordel for reindriften.
- Reingjerder, også mange ulovlige, settes opp uten at fastboende samer føler at de har mulighet til å påvirke deres nærområder.
- Nye kjørespor i terrenget som følge av intensiv drift i enkelte områder.

Fastboende samer og de som driver naturnæringer må dras med i prosessen med utarbeidelse av reindriftsloven, så man sikrer at man ikke urettmessig fratår disse deres hevdvunne rettigheter og mulighet for utøvelse av samisk næring og levemåte.

Forslag

Komiteens flertall; medlemmene fra Norske Samers Riksforbund (NSR); nestleder Lene Hansen, Klemet Erland Hætta, Tor Mikalsen, Miriam Paulsen, Susanne Amalie Andersen, Jarle Jonassen, Kautokeino flyttsamelisten; Per Andersen Bæhr, Senterpartiet; Olaf Eliassen:

Forslag 1

Komiteens flertall støtter Sametingsrådets innstilling overfor komiteen i sak 38/06, fra romertall I, II, III, IV og V, med følgende endringer:

III

Tillegg til rådets innstilling, s. 3, etter 3. avsnitt:

”Siden proposisjonen ikke foreligger, forutsetter Sametinget at ordlyden ”særlige grunner” i § 11, tredje avsnitt, omfattes og avgrenses av verddevuohta. Sametinget anser det som positivt at §§ 17-19 åpner for at innehaver av siidaandelen selv kan bestemme hvem han eller hun vil ha under sin siidaandel.”

Tillegg til rådets innstilling om § 64, s. 3, 4. avsnitt, etter andre punktum:

”Det skal skje ved enstemmighet i siidaen.”

Endring i 4. avsnitt. 4. setning erstattes med følgende:

”Dersom det ikke er enstemmighet i siidaen om et minste fastsatt reintall, skal lovutvalgets forslag om 200 rein gjelde.”

Tillegg til rådets innstilling om § 66, andre ledd, s. 3, nest siste avsnitt:

Siste setning strykes og erstattes med følgende:

”Det anser Sametinget som unødvendig da en slik oversikt allerede er lovpålagt gjennom den årlige reindriftsmeldingen. Distriktsplanen gjelder over flere år, og det er derfor vanskelig å forutse bruken av driftsmidler over lengre perioder, all den tid reindriften må forholde seg til skiftende driftsforhold.”

Tillegg til rådets innstilling om §§ 13 og 62, s. 4, etter 5. avsnitt:

”Lovforslaget bærer fortsatt preg av at reindriften skal detaljreguleres. I den grad områdestyret skal ha myndighet i forhold til etablering av siidaandel, må dette være en stadfesting og ikke en godkjenning. Det samme må gjelde i forhold til lovforslagets § 62 om utarbeidelse av bruksregler.

Komiteens mindretall, medlemmene fra Arbeiderpartiet (DnA), leder Marianne Balto Henriksen, Margit Eli Anti Oskal, Marit Kirsten A. Gaup, Knut Store, Sissel Klausen, Anders Urheim, Per Edvind Varsi

Forslag 2

Komiteens mindretall foreslår følgende endringer:

§ 2. Rettsgrunnlaget og reindriften arealer

- Etter andre setning tilføyes:

Reindriftsloven skal også bidra til sikring av arealer som reindriften viktigste ressursgrunnlag og ivareta og respektere kollektive lokale samiske sedvaner i reindriften”.

PARAGRAFEN VIL DA LYDE SLIK:

§ 2. Rettsgrunnlaget og reindriften arealer

Retten til samisk reindrift er basert på sedvanemessig bruk av arealer på grunnlag av alders tids bruk. Reindriftsloven skal også bidra til sikring av arealer som reindriften viktigste ressursgrunnlag og ivareta og respektere kollektive lokale samiske sedvaner i reindriften.”

Ansvar for sikring av reindriften arealer påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere i de samiske reinbeiteområdene og statsmyndighetene.

§ 13 Etablering av siidaandel

- Tillegg til 4 avsnitt:

Det er særlig viktig at rettigheter opparbeidet gjennom sedvaner respekteres når siidaandeler etableres, jf. § 2.

PARAGRAFEN VIL DA LYDE SLIK:

§ 13. Etablering av siidaandel

Driftsenhet som pr. (dato for lovens ikrafttreden) er registrert hos områdestyret, anses som siidaandel i forhold til reglene i denne lov. Den som pr. ... er innehaver av driftsenheten, anses som ansvarlig leder av vedkommende siidaandel.

Lederne av siidaandelene i en siida kan ved enstemmighet bestemme at det skal etableres en ny

siidaandel i siidaen under ledelse av en utpekt person som er myndig og som fyller vilkårene i § 11. Det skal ses hen til at etableringen ikke truer grunnlaget for økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraft i siidaen.

Ved etablering av ny siidaandel skal reintallet holdes innenfor det øvre reintall som er bestemt for siidaen, jf. § 64 første og annet ledd. Dersom etableringen fører til overskridelse av reintallet, skal det foretas reduksjon etter reglene i § 64 fjerde og femte ledd.

Ved avgjørelsen av hvem som skal lede en ny siidaandel, skal det bl.a. tas hensyn til arbeidsinnsatsen i siidaen og livsforholdene for den som det er spørsmål om å utpeke, samt de hensyn som fremgår av § 1 annet ledd. Det er særlig viktig at rettigheter opparbeidet gjennom sedvaner respekteres når siidaandeler etableres, jf. § 2.

Melding om ny siidaandel skal sendes områdestyret for godkjenning. Områdestyret skal kontrollere at vilkårene for etablering av ny siidaandel er oppfylt, herunder at etableringen ikke truer grunnlaget for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i siidaen. Områdestyret kan nekte godkjenning dersom det gjennomsnittlige reintall i den enkelte siidaandel blir under 250 rein beregnet i forhold til fastsatt øvre reintall for siidaen/distriktet.

Reglene i annet til fjerde ledd gjelder tilsvarende ved overflytting av en siidaandel til en annen siida, jf. § 55.

Områdestyret kan, hvis særlige grunner foreligger, pålegge et distrikt eller en siida å etablere en eller flere nye siidaandeler. Lederen for ny siidaandel utpekes etter reglene i annet ledd. Oppnås ikke enighet, skal lederen utpekes av områdestyret.

§ 47 Distriktsstyre

- Tillegg etter første avsnitt:

Distriktsstyret skal velges ved indirekte valg av minimum en representant for hver av sommersiidaene jfr. § 58 valg av kandidater til distriktsstyret.

Avsnitt 2 utgår setningene:

”Er antall sommersiidaer (..) og setningen ”Distriktsårs møtet kan bestemme (..)”

Endring av etterfølgende setning:

Lederen og (øvrige strykes) styremedlemmer velges for to år av gangen med personlige varamenn.

Tredje og fjerde avsnitt utgår i sin helhet.

Tillegg før nest siste avsnitt:

Lederen for styret velges av distriktsårs møtet, blant valgte representanter for sommersiidaene.

Siste setning i 2. avsnitt endres til følgende:

Lederen og (de øvrige strykes) styremedlemmer velges for to år av gangen med personlige varamedlemmer.

Tillegg etter nest siste avsnitt:

Distriktsårs møtet kan fastsette regler for valg av antall styremedlemmer iht. § 47. Distriktsårs møte kan bestemme andre retningslinjer for valg av distriktsstyret hvor særlige lokale forhold tilsier en slik ordning. Slike regler må godkjennes av områdestyret.

PARAGRAFEN VIL DA LYDE SLIK:

§ 47. Distriktsstyre

I hvert reinbeitedistrikt opprettet i henhold til § 46 skal det være et distriktsstyre valgt av og blant de stemmeberettigede i distriktet etter reglene i annet og tredje ledd. Lederen for styret velges av distriktsårs møtet blant valgte representanter for sommersiidaen, jf. § 53. Distriktsstyret skal velges ved

indirekte valg av minimum en representant for hver av sommersiidaene jfr. § 58. Siidas styremedlem(mer) velges av siidaårsmøtet, jf. § 59.

Lederen og styremedlemmer velges for to år av gangen med personlige varamedlem.

Distriktsårsmøtet kan fastsette regler for valg av antall styremedlemmer, jf. § 47. Distriktsårsmøtet kan bestemme andre retningslinjer for valg av distriktsstyret hvor særlige lokale forhold tilsier en slik ordning. Slike regler må godkjennes av områdestyret.

Hvis distriktet svarer til en sommersiida, gjelder reglene i § 56 for valg av styre, dog slik at et styre alltid skal opprettes. Styret er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er til stede. Et distriktsstyre med færre enn tre medlemmer er likevel bare beslutningsdyktig når alle medlemmer møter. Ved likt stemmetall gjør lederens stemme utslaget.

§ 53 Distriktsårsmøte

Tillegg etter andre avsnitt:

Reinbeitedistriktet hvor antall sommersiidaer er flere enn fem eller flere enn 70 siidaandeler, velger sommersiidaene selv inntil 3 representanter til distriktsårsmøtet som representerer sommersiidaen.

Distriktsårsmøtet kan bestemme egen retningslinjer for valg av representanter til distriktsårsmøte.

Slike regler må godkjennes av områdestyret.

Alle innehavere av siidaandel i distriktet har møterett på årsmøtet, men har ikke tale- eller stemmerett.

PARAGRAFEN VIL DA LYDE SLIK:

§ 53. Distriktsårsmøte

Årsmøte skal holdes av reineierne i distriktet hvert år innen utgangen av juni måned. Møtet sammenkalles på den måten som er vanlig i distriktet, med minst fire ukers varsel.

På årsmøtet har enhver reineier tale- og forslagsrett. Ved avstemninger er den enkelte siidaandel stemmeberettiget slik at hver siidaandel har fem stemmer. En sideordnet rekrutteringsandel har imidlertid bare to stemmer. Leder av siidaandelen bestemmer fordelingen av stemmene blant de andre reineiere i siidaandelen. Leder av siidaandelen må alltid selv beholde minst én stemme, eventuelt to stemmer hvis ektefellene/samboerne har felles ledelse av siidaandel, jf. § 15.

Reinbeitedistriktet hvor antall sommersiidaer er flere enn fem eller flere enn 70 siidaandeler, velger sommersiidaene selv inntil 3 representanter til distriktsårsmøtet som representerer sommersiidaen.

Distriktsårsmøtet kan bestemme egen retningslinjer for valg av representanter til distriktsårsmøte.

Slike regler må godkjennes av områdestyret.

Alle innehavere av siidaandel i distriktet har møterett på årsmøtet, men har ikke tale- eller stemmerett.

Styrets årsmelding og regnskap, samt disponering av reindriftingsfondets midler, skal sammen med saksliste for årsmøtet og eventuelt kandidat til ledervervet i styret sendes lederne av siidaandelene i distriktet senest fire uker før årsmøtet holdes.

Årsmøtet ledes av en møteleder som velges av årsmøtet. Møtet er lukket, med mindre årsmøtet selv bestemmer noe annet.

For årsmøteforhandlingene og valg skal det føres en protokoll, som oppleses ved møtets slutt og undertegnes av to dertil valgte møtedeltagere.

§ 64 Reintall

4. avsnitt endres til:

Overstiger reintallet i siidaen det reintall som er fastsatt etter første eller annet ledd, skal hver ansvarlig enhet som har mer enn 200 rein, redusere det overskytende antall forholdsmessig.

Reindriftsstyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres. Det skal settes frister for utarbeidelse av plan og gjennomføring av reintallsreduksjon.

PARAGRAFEN VIL DA LYDE SLIK:

§ 64. Reintall

I bruksreglene, se § 61, skal det fastsettes et øvre reintall for den enkelte sommersiida. Reintallet skal fastsettes ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Det skal i bruksreglene gjøres nærmere rede for de drifts- og beitemessige vurderinger som ligger til grunn for det fastsatte reintallet. Der det er påkrevet for å få en forsvarlig bruk av vinterbeitene, kan det også fastsettes et reintall for de forskjellige vintersiidaene.

En vintersiida eller annen gruppering kan be om at det fastsettes et eget reintall for dem.

Bestemmelser om øvre reintall etter første og annet ledd kan bringes inn for jordskifteretten etter reglene i § 63 fjerde ledd.

Overstiger reintallet i siidaen det reintall som er fastsatt etter første eller annet ledd, skal hver ansvarlig enhet som har mer enn 200 rein, redusere det overskytende antall forholdsmessig.

Reindriftsstyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres. Det skal settes frister for utarbeidelse av plan og gjennomføring av reintallsreduksjon.

Det kan fastsettes et øvre reintall pr. siidaandel. En reduksjon av siidaens reintall i henhold til fjerde ledd skal i så fall skje ved at de siidaandeler som har et reintall som overstiger det fastsatte reintall for siidaandelen først reduserer ned til det fastsatte reintall.

Departementet kan ved forskrift gi utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall. Slik forskrift kan avgrenses til å gjelde ett eller flere reinbeitedistrikter eller ett eller flere reinbeiteområder.

§ 65. Beitetider

Der det er nødvendig for vern av årstidsbeitene, skal områdestyret fastsette beitetider for de ulike årstidsbeitene. Leder av siidaandel skal påse at rein i siidaens flokk ikke oppholder seg på beiteområder i strid med disse reglene.

Der forholdene gjør det nødvendig, kan beitetidene fravikes etter tillatelse av reindriftsagronomen.

Det gjelder også beitetider fastsatt etter reglene i § 64. Dispensasjon fra beitetidene utover fire uker gis av områdestyret.

§ 66 Distriktsplaner

- Tillegg i første setning:

Distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige også for den øvrige offentlige planlegging.

PARAGRAFEN VIL DA LYDE SLIK:

§ 66. Distriktsplaner

Distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige også for den øvrige offentlige planlegging.

Distriktsplanen skal inneholde:

1. angivelse av flyttemønstre i distriktet
2. oversikt over årstidsbeiter, kalvingsland o.l.
3. oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også gå fram av planen
4. oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig

art

5. eventuell inndeling i beitesoner.

Leder for en siidaandel er pliktig til å gi nødvendige opplysninger for utarbeidelse av planen.

Kommune, fylkeskommune og fylkesmann bør orienteres om planarbeidet, og skal gjøres kjent med hovedinnholdet i utkast til plan før planen vedtas. Kommune, fylkeskommune og fylkesmann, samt berørte nabadistrikter skal få tilsendt den vedtatte planen. Planen skal også sendes til områdestyret.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe støtter ikke NSRs samarbeidsgruppes forslag i saken, med unntak av tillegg til kapittel 1. Lovens formål og den samiske reindriftens rettsgrunnlag, § 1 Samisk reindrift: ”Loven gjelder med de begrensninger som følger av ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.”

og tillegg til § 2 Rettsgrunnlaget og reindriftens arealer:

”Sametinget er tilfreds med at forslaget til lovtekst konstaterer at reindrifftsretten hviler på sedvaneretten som utgjør et selvstendig rettsgrunnlag.”

samt tillegg til rådets innstilling om § 66, andre ledd, side 3, nest siste avsnitt. Siste setning strykes og erstattes med følgende:

”Det anser Sametinget som unødvendig da en slik oversikt allerede er lovpålagt gjennom den årlige reindriftsmeldingen. Distriktsplanen gjelder over flere år, og det er derfor vanskelig å forutse bruken av driftsmidler over lengre perioder, all den tid reindrifften må forholde seg til skiftende driftsforhold.”

Komiteen har for øvrig ingen andre merknader eller forslag til saken og råar Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 43 representanter var 40 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Nærings- og kulturkomiteens mindretalls forslag ble forkastet med 22 stemmer mot 18 stemmer.
- Sametingsrådets forslag, med foreslåtte endringer fra Nærings- og kulturkomiteens flertall, ble vedtatt med 22 stemmer mot 18 stemmer.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Anders Urheim, saksordfører	
2	Lene Hansen	Anders Urheim
		Marianne Balto Henriksen
3	Arild Pettersen Inga	
4	Klemet Erland Hætta	Marianne Balto Henriksen
5	Toril Bakken	Johan Mikkel Sara
		Olaf Eliassen
		Jørn Are Gaski
	Toril Bakken	
6	Randi A. Skum	Arild Pettersen Inga
		Anders Urheim
	Randi A. Skum	
7	Sissel Klausen	
8	Olaf Eliassen	Per Edvin Varsi
		Aili Keskitalo
	Olaf Eliassen	
9	Per Andersen Bæhr	Anders Urheim
		Marianne Balto Henriksen
		Arild Pettersen Inga
	Per Andersen Bæhr	
10	Kirsten Appfjell-Eira	
11	Marit Kirsten Anti Gaup	
12	Terje Tretnes	
	Anders Urheim, forr.orden	
13	Isak Mathis O. Hætta	
14	Per Edvin Varsi	
15	Tor Mikalsen	
16	Anders Urheim	
17	Maja Kappfjell	
18	Marianne Balto Henriksen	
19	Randi A. Skum	
20	Kirsten Appfjell-Eira	
21	Jánoš Trosten	
22	Per Andersen Bæhr	
23	Aili Keskitalo	
24	Klemet Erland Hætta	
25	Anders Urheim, saksordfører	
	Jánoš Trosten, til forr.orden	
	Marianne Balto Henriksen, til forr.orden	
	Jánoš Trosten, til forr.orden	
	Jørn Are Gaski, til forr.orden	
	Jørn Are Gaski, til forr.orden	

VI Sametingets vedtak

I

Sametinget viser til Landbruks- og matdepartementets utkast av 28. august 2006 til ny reindrifftslov, samt notat av 5. september 2006.

Ved behandlingen av lovutkastet har Sametinget ikke hatt tilgang til fullstendige merknader til lovutkastet. Ettersom merknadene ofte er av avgjørende betydning for lovtolkningen, er det ikke mulig for Sametinget å ha fullgod oversikt over konsekvensene av Landbruks- og matdepartementets lovutkast. Betydningen av lovers forarbeider fremgår blant annet klart av Høyesteretts praksis. Sametinget mener at den manglende tilgangen til innholdet i dokumentene ikke er i samsvar med ILO konvensjonens art 6 og Avtale om konsultasjoner pkt 3.

II

Reindriften er en sentral samisk næring og en viktig kulturbærer. Dette gir reindriften et internasjonalt rettslig vern, det vises særlig til ILO konvensjon 169. Sametinget ser med bekymring på at reindriften stadig utsettes for press fra ulike hold, slik at situasjonen for reindriften i mange områder er vanskelig. Sametinget er særdeles opptatt av at en ny reindrifftslov sikrer og utvikler reindriften slik at vi også i fremtiden kan ha en bærekraftig reindrift.

De dokumenter Sametinget hittil har mottatt fra regjeringen gir ikke en betryggelse for at den nye reindrifftsloven sikrer og utvikler reindriften. Sametinget er bekymret for at det rettsvernet reindriften har gjennom internasjonal lov, særlig ILO-konvensjon nr. 169, nå undergraves. Derfor er det helt avgjørende at loven endres slik at den er i henhold til allerede gjeldende rett.

Sametinget viser her til de bestemmelsene som må endres slik at de er i samsvar med internasjonal rett:

En helt klar betingelse fra Sametingets side og en minimumsløsning er at reindrifftslovens § 1 annet ledd gis et tillegg slik at loven får en tilsvarende formulering som i finnmarksloven § 3. Følgende formulering må tas inn i § 1 annet ledd for å sikre at forholdet til folkeretten ikke svekkes sammenlignet med innholdet i finnmarksloven:

”Loven gjelder med de begrensninger som følger av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.”

Sametinget er tilfreds med at forslaget til lovtekst konstaterer at reindrifftsretten hviler på sedvaneretten som utgjør et selvstendig rettsgrunnlag.

En viktig forutsetning er at reindriften må få en sterkere innflytelse i reindrifftsens styringsorganer, jf §§ 74 og 75. For Sametinget vil det være avgjørende at bestemmelsene sikrer at reindrifftsamene selv har en reell mulighet til å delta i beslutningene, det vises særlig til ILO-konvensjonens art. 7 som omhandler rett til deltakelse og prioritering av utviklingsprosessene så langt de berører urfolk. Dette betinger at loven hjemler beslutningsorganer hvor reindrifftsamene ikke er i mindretall, dette betinger også reindrifftsamisk lederskap i styrene. Paragrafene 74 og 75 må endres.

Videre er det en betingelse at forskriftshjemmelen i § 64 siste ledd, fjernes i sin helhet. Bestemmelsen om reintallsreduksjon må særlig ses i lys av folkerettens krav i konvensjon om sivile og politiske

rettigheter art. 27 om beskyttelsen av det materielle grunnlaget for urfolk, ILO-konvensjonens art. 8 om sedvaneretten, art. 6 kravet til konsultasjoner og art. 7 som omhandler rett til deltakelse og prioritering av utviklingsprosessene så langt de berører urfolk. Det kan ikke aksepteres at departementet ensidig kan gi utfyllende forskrift om reintallstilpasninger, jf § 64 siste ledd.

Jordskifteretten kan ikke være et tvisteløsningsorgan etter reindriftsloven, jf § 63. Sametinget mener at det er viktig at reindriften har tillit til tvisteløsningsorganet, og at samiske rettsoppfatninger og sedvaner må gis den vekt og relevans de skal ha når en endelig avgjørelse skal fattes. Sametinget viser til at jordskifteretten i dag ikke har noen særskilt kompetanse på disse forhold. Det er et brudd på ILO-konvensjon art. 7 som omhandler rett til deltakelse og prioritering av utviklingsprosessene så langt de berører urfolk. Sametinget mener at det bør etableres et eget tvisteløsningsorgan med særskilt kompetanse om blant annet samiske rettskilder og rettsoppfatninger.

III

Sametinget finner samtidig grunn til å gi en oversikt over bestemmelser i lovutkastet som har stor betydning for den fremtidige reindriften, og som Sametinget mener ikke er tilstrekkelig ivarettatt i lovutkastet. Disse bestemmelsene må endres før en revidert reindriftslov sikrer en fremtidig reindrift:

Sametinget finner det positivt at det i lovutkastet tas inn en bestemmelse om arealvern i § 2 for å konkretisere og synliggjøre gjeldende rett. Sametinget mener imidlertid at det må være sterkere og mer forpliktende bestemmelser om arealvern. Det må derfor inntas i § 2 at myndighetene, og ikke bare statsmyndighetene, har et ansvar for å sikre reindriften arealer. Dette vil sikre at også kommunene, som er vedtaksorgan etter plan- og bygningsloven, har et ansvar. I den grad statsmyndighetene delegerer lovforvaltningsoppgaver til kommunene, må selvsagt også kommunene forvalte disse lovene i tråd med folkerettens krav. Utkastets § 2 må derfor endres og inneha følgende formulering:

”Ansvaret for sikring av reindriften arealer påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere i de samiske reinbeiteområdene og myndighetene. I tillegg har myndighetene et særskilt ansvar for å ivareta og sikre reindriften arealer.”

Siden proposisjonen ikke foreligger, forutsetter Sametinget at ordlyden ”særlige grunner” i § 11, tredje avsnitt, omfattes og avgrenses av verddevuolta. Sametinget anser det som positivt at §§ 17-19 åpner for at innehaver av siidaandelen selv kan bestemme hvem han eller hun vil ha under sin siidaandel.

I samsvar med lovutvalgets forslag, må det inntas en bestemmelse om vern for de med et gjennomsnittlig reintall eller et mindre reintall, ved pålagt reduksjon etter utkastet § 64. Siidaene må fastsette et minste fastsatt reintall. Det skal skje ved enstemmighet i siidaen. Hver ansvarlig enhet som har mer enn et minste reintall, fastsatt av siidaen, reduserer det overskytende antall forholdsmessig. Dersom det ikke er enstemmighet i siidaen om et minste fastsatt reintall, skal lovutvalgets forslag på 200 rein gjelde. Dette vil bidra til å sikre unge reindriftsutøvere i etableringsfasen samt sikre økonomisk bærekraftig reindrift for alle reindriftsutøvere.

Det bør også inntas et tillegg i § 64 annet ledd slik at setningen lyder som følger:

”En vintersiida eller annen gruppering, som flere siidaer sammen, kan be om at det fastsettes et eget reintall for dem.”

Bestemmelsen i § 13 femte ledd siste setning må strykes. Sametinget viser til at det også er andre forhold enn reintallet som bør ligge til grunn for vurderingene ved etablering av en ny siidaandel. For eksempel bør det legges vekt på eventuell mangel på arbeidsressurser i siidaen.

Det må inntas en bestemmelse i § 53 om at det generer til økt antall stemmer på distriktsårsmøte når siidaandeler blir drevet i fellesskap mellom ektefeller.

Loven må ikke skille mellom sommersiida og vintersiida, men bare bruke begrepet siida, jf kapittel 4, 5, 8 og 9.

Bestemmelsen i § 66 annet ledd punkt 3 krever at distriktsplanen omfatter en oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler i reindriften. Det anser Sametinget som unødvendig da en slik oversikt allerede er lovpålagt gjennom den årlige reindriftsmeldingen. Distriktsplanen gjelder over flere år, og det er derfor vanskelig å forutse bruken av driftsmidler over lengre perioder, all den tid reindriften må forholde seg til skiftende driftsforhold.

Sanksjonsbestemmelsene i kapittel 13 må ses i sammenheng med hvem som fastsetter rammebetingelsene for reindriften. Dersom reindriften selv ikke tildeles myndighet til å fastsette reintall og dessuten ikke har flertall i styringsorganene, svekkes legitimiteten til sanksjonsbestemmelsene i kapittel 13. Grunnen til det er at eventuelle sanksjoner må ha legitimitet i reindriften, ved at reindriften selv, gjennom bruksreglene, har fastsatt reintallet det sanksjoneres i forhold til.

Vilkårene for å eie rein i det samiske reinbeite blir skjerpet i lovutkastet, jf §§ 11 og 36. Det må imidlertid åpnes for at samer som ikke har rett til reinmerke, skal kunne eie rein. Det bør likevel være en forutsetning at denne typen eierskap av rein har en kobling til den samiske reindriften.

Sametinget ser det som positivt at bestemmelsen i § 15 er endret slik at det ikke lenger er automatikk i at man ved giftemål blir medansvarlig for reindriften, men at det eventuelt skal gis melding dersom man ønsker å stå solidarisk ansvarlig som ledere av siidaandelen.

Sametinget konstaterer med beklagelse at reindriftenes utøvere fortsatt skal belastes med et aktsomhetsplikt- og erstatningsansvar som har sin sammenligning med virksomheter som utøver særlig risikofylt eller farlige virksomhet. Spørsmål knyttet til reindriftenes erstatningsansvar er ikke gjenstand for denne revisjonen. Likevel formoder Sametinget at de resonnementer som knytter seg til erstatningsspørsmålene også har hatt innflytelse på kapittel 13 om sanksjoner. Det er Sametingets oppfatning at myndighetsorganenes kontrollmuligheter fortrinnsvis bør styrkes gjennom større kunnskap om den samiske reindrift.

Sametinget forutsetter at loven har et innhold som kan etterleves under driftsforhold som kan variere, spesielt på grunn av vær- og naturforhold og ikke minst på grunn av uønskede effekter av menneskelige inngrep eller forstyrrelser. Sametinget advarer på dette grunnlag mot lovutkastets § 81 som hjemler myndighet til å utstede forelegg som i henhold til annet ledd forutsetter at den som tiltales selv må ta rettslige skritt for å bevise sin uskyld. Den alminnelige presumpsjon om at enhver er uskyldig inntil det motsatte er bevist skal også kunne påberopes av reindriftssamene.

Lovforslaget bærer fortsatt preg av at reindriften skal detaljreguleres. I den grad områdestyret skal ha myndighet i forhold til etablering av siidaandel, må dette være en stadfesting og ikke en godkjenning. Det samme må gjelde i forhold til lovforslagets § 62 om utarbeidelse av bruksregler.

Det må inntas samiske begreper i loven, slik lovutvalget har lagt opp til.

IV

Sametinget forutsetter at departementet iverksettes snarlig oppfølgende prosesser i forhold til revidering av de delene av reindriftsloven som nå ikke er gjenstand for revisjon. Dette er viktig fordi det vil sikre at vi i nær fremtid kan få en helhetlig reindriftslov tilpasset dagens virkelighet. Ved utarbeidelse av en ny helhetlig reindriftslov må det blant annet foretas en gjennomgang av utkast til nordisk samekonvensjon, plan- og bygningsloven, norsk-svensk reinbeitekonvensjon og samerettsutvalgets innstilling.

Sametinget forutsetter at det iverksettes snarlige oppfølgende prosesser i forhold til framtidig organisering av reindriftsforvaltningen. Det må gis forpliktende formuleringer om en slik oppfølging i odelstingsproposisjonen.

Sametinget forutsetter også at departementet igangsetter en snarlig oppfølgende prosess i forhold til arbeidet med å sikre økt vern og reell sikring av reindriftenes arealer, også dette må det gis forpliktende formuleringer om i odelstingsproposisjonen.

V

Sametinget anmoder om at man så snart som mulig får oversendt lovutkastet på samisk og engelsk.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.09.06 kl. 18.10

Møtebok/Čoahkkingirji

Arkivref: 2012/1928-24 / 625		Saksbehandler: Reindriftsforvaltningen
Saksnr: 19/13 326/13	Styre: Reindriftsstyret Reindriftsstyret	Møtedato: 07.02.2013 26.02.2013

Unntatt iht.: Offl. § 13, 1.ledd Opplysninger underlagt taushetsplikt

Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB11 Jovsset Ante I. Sara

Saksdokumenter:

1	02.07.2012	Anders J. A. Buljo m.fl.	U	RBD 20 Fálá - Forhåndsvarsel om vedtak for frist for når reduksjonsplan skal være utarbeidet
2	06.08.2012	Anders J. A. Buljo m.fl.	U	RBD 20 FÁLA - VEDTAK OM FRIST FOR UTARBEIDELSE AV REDUKSJONSPLAN
3	17.08.2012	Jan-Yngvar Kiel m.fl.	N	Møtereferat 13 august med Falá reinbeitedistrikt vedrørende reduksjonsplan
4	21.08.2012	ASLAK ANTE M. J. SARA m.fl.	U	Informasjon til siidaandelene om tilskudd over reindriftsavtalen og reindriftsstyrets oppfølging av øvre reintall for driftsåret 2012/13
5	08.09.2012	4 siidaandeler i rbd. 20	I	Rbd 20 fala, reduksjonsplan for 4 siidaandeler.
6	01.10.2012	Anders J. A. Buljo	U	Forhåndsvarsel om vedtak - pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall
7	01.10.2012	Aslak Ante M.J. Sara	U	Forhåndsvarsel om vedtak - pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall
8	01.10.2012	Josef Iver J.A. Buljo	U	Forhåndsvarsel om vedtak - pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall
9	01.10.2012	Ragnhild Ellen J.A. Buljo	U	Forhåndsvarsel om vedtak - pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall
10	01.10.2012	Josef Mikkell M.J. Sara	U	Forhåndsvarsel om vedtak - pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall
11	01.10.2012	Jovsset Ante I. Sara	U	Forhåndsvarsel om vedtak - pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall
12	30.10.2012	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	I	Jovsset Ante I. Sara vs. Reindriftsforvaltningen - reduksjon av reintall (Vår ref: INK-169)
13	30.10.2012	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	I	Vedrørende Jovsset Ante I. Sara

14	16.11.2012	Aslak Ante M.J. Sara og Josef Mikkel M.J. Sara	I	Brev til Reindrifstyre - relevante opplysning reintallsreduksjon d-20
15	31.10.2012	Jovsset Mihkkal M.J.Sara	I	Vástádus Boazodoallohålddahusa forhåndsvarselii gáibádusain bissehit boazologu unnidanproseassa
16	31.10.2012	Àslat Ante M.J.Sara	I	Vástádus Boazodoallohålddahusa forhåndsvarselii gáibádusain bissehit boazologu unnidanproseassa
17	20.12.2012	ASLAK ANTE M. J. SARA m.fl.	U	Ad pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall - foreløpig melding
18	02.01.2013		S	Pålegg om forholdsmessig reduksjon - Rbd 20 Fala - siidaandel YB01 Anders J. A. Buljo
19	22.01.2013		S	Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB02 Aslak Ante M. J. Sara
20	20.01.2013	Rbd. 20 Kvaløy	I	Boazosápmelaccat gáibádit bissehit eiseválddiid vuolggahan boazologu unnidanproseassa
21	22.01.2013		S	Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB06 Josef Mikkel M. J. Sara
22	22.01.2013		S	Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB04 Josef Iver J. A. Buljo
23	22.01.2013		S	Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB05 Ragnhild Ellen J. A. Buljo
24	22.01.2013		S	Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB11 Jovsset Ante I. Sara
25	28.01.2013		X	Oversettelse av brev dat. 20.01.2013
26	29.10.2012	Rbd. 20 Kvaløy	I	Gáibádusbissehitt boazologu unnidanproseassa
27	28.01.2012	Aslak Ante M. J. Sara og Josef Mikkel M. J. Sara m/fam.medl	I	Brev og vedlegg med viktige og relevante opplysninger til Reindrifstytret
28	01.02.2013	Aslak Ante M. J. Sara og Josef Mikkel M. J. Sara m/fam.medl	U	Vedrørende relevante opplysninger for behandling av saker om forholdsmessig reduksjon
29	02.02.2013	Aslak Ante Sara	I	Tilleggsopplysninger unntatt offentlighet
30	28.01.2013	Aslak Ante M.J. Sara og Josef Mikkel M.J. Sara m/fam.medl.	I	UTTAELSE OG OPPLYSNINGER-AD PÅLEGG OM FORHOLDSMESSIG REDUKSJON AV REINTALL-

Saksframstilling:

Med dette fremmes sak for Reindrifststyret for å fatte vedtak om pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall for siidaandelen til Jovsset Ante I. Sara i reinbeitedistrikt 20 Fala med hjemmel i reindrifstloven § 60 tredje ledd.

Reinbeitedistrikt 20 Fala har i Reindrifststyrets sak 134/11 den 08.12.11 fått fastsatt et øvre reintall på 1700 rein i vårflokk. Landbruks- og matdepartementet omgjorde Reindrifststyrets vedtak den 14.12.12 og fastsatte øvre reintall for distriktet til 2000 dyr i vårflokk. Per 31.03.12 var reintallet på 3105 rein i vårflokk. Det var satt en frist til 10.09.12 for distriktet til å utarbeide reduksjonsplan (vedtak av 06.08.12).

Reindrifststyrets vedtak i sak 134/11 hvor det ble fastsatt et øvre reintall for reinbeitedistriktet lyder som følger:

«Med hjemmel i reindrifstloven § 58, fjerde ledd fastsetter Reindrifststyret øvre reintall til 1700 for distrikt 20 Fala.

Reindrifststyret viser til “grunnlagsdokument for offentlig fastsettelse av øvre reintall for sommer beitedistrikter i Vest-Finnmark” hvor det påpekes at det kan være flytende overganger mellom tetthetsspenn som er definert og usikkerhet vil være gjeldende.

Reindrifststyret anser at en reduksjon i forhold til 5,0 livrein per km² på sommerbeite vil være i samsvar med måloppnåelse i forhold til kriteriene for en økologisk bærekraftig reindrift.

Over tid vil man gjennom kriteriene for økologisk bærekraftig reindrift kunne vurdere om dette reintallet vil være en fornuftig tilpasning».

Reinbeitedistrikt 20 Fala har i bruksreglene fastsatt øvre reintall for distriktet på 2500 dyr i vårflokk. Distriktets vedtak i bruksregler på øvre reintall på 2500 dyr, senere endret til 2000 dyr, ble ikke godkjent av Reindrifststyret i sak 91/11 den 14.04.11. Slaktevekter for kalv, kjøttavkastning per rein i vårflokk og kalveprosent lå under normene fastsatt i LMD sin veileder, og derfor var det ikke grunnlag for å vurdere å øke reintallet i distriktet fra 1300 dyr, fastsatt av Reindrifststyret i sak 2/02, til 2000 dyr. I Reindrifststyrets sak 134/11 ble det derfor fastsatt et øvre reintall på 1700 dyr. Det ble ansett at en tilpasning i forhold til 5,0 livrein per km² på sommerbeite ville være i samsvar med måloppnåelse i forhold til kriteriene for en økologisk bærekraftig reindrift.

Reinbeitedistrikt 20 Fala påklaget vedtak i sak 134/11 den 01.03.12. I klagen er det anført at den reelle kjøttproduksjonen var høyere enn den som var lagt til grunn for vedtaket, og at strukturering av flokken, økt slakteuttak og stabilisering i reintallet til rundt 2000 rein ville ytterligere øke vektene og produksjonen. Klagen ble behandlet i Reindrifststyret i sak 27/12 og oversendt til Landbruks- og matdepartementet. Landbruks- og matdepartementet behandlet

saken og omgjorde Reindrifststyrets vedtak i sak 134/11 den 14.12.12, slik at øvre reintall for distriktet ble fastsatt ti 2000 dyr i vårflokk.

Vedtaket om frist for utarbeidelse av reduksjonsplan av 06.08.12 lyder som følger:

«Med hjemmel i reindrifstloven § 60 tredje ledd, samt delegasjon av myndighet fra Reindrifststyret til Reindrifstforvaltningen i sak 33/12, settes det en frist for utarbeidelse av reduksjonsplan til 10. september 2012.

Begrunnelse:

Reintallet i reinbeitedistrikt Fala overskrider reintallet som ble fastsatt i reindrifststyrets sak 134/11. Dermed foreligger det en plikt til å utarbeide reduksjonsplan. Det er ikke blitt utarbeidet en reduksjonsplan for reinbeitedistriktet de tilhører. Dermed fastsettes det en frist for utarbeidelse av reduksjonsplan.

Etter en konkret vurdering regnes 10. september 2012 å være en rimelig frist for å utarbeide en reduksjonsplan. Bruksreglene med reintallet for deres reinbeitedistrikt ble godkjent av Reindrifststyret den 08.12.11 og reintallet deres overskredet det fastsatte øvre reintall på det tidspunktet. Plikten til å utarbeide reduksjonsplan følger direkte av reindrifstloven § 60 tredje ledd, og reinbeitedistriktet har dermed hatt 9 måneder til å utarbeide en slik plan. Tiden fra reintallet i bruksreglene ble overskredet til 10. september 2012 vurderes å være tilstrekkelig til at siidaen praktisk sett skal ha mulighet til å lage en reduksjonsplan. Det har gått lang tid fra reintallet i bruksreglene ble godkjent, slik at reinbeitedistriktet praktisk sett skulle hatt anledning til å komme frem til en reduksjonsplan i denne perioden, også vurdert ut fra størrelsen av reduksjonen som skal foretas og antall siidaandeler som skal komme til enighet om reduksjon. Det er ikke kommet frem opplysninger om at det foreligger andre forhold som medfører at det ikke er mulig å utarbeide reduksjonsplan innen denne fristen».

Reindrifstforvaltningen har mottatt reduksjonsplan fra reinbeitedistriktet den 16.09.12, men reduksjonsplanen omfattet kun 4 av 6 siidaandeler i distriktet og tilfredsstilte derfor ikke reindrifstlovens krav. Det legges derfor til grunn at distriktet ikke har utarbeidet reduksjonsplan innen fristen i henhold til reindrifstloven § 60 tredje ledd. Siidaandelene ble forhåndsvarslet om vedtak om pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall i brev av 01.10.12 og fikk uttalelsesfrist til 31.10.12.

I forhåndsvarselet ble det redegjort for at reinbeitedistriktet skulle redusere fra 3105 til 1700 rein i vårflokk, noe som innebærer en reduksjon på 45,2 %. Reintallene er hentet fra godkjent melding om reindrift for driftsåret 2011/2012 til siidaandelene i distriktet.

Det ble forhåndsvarslet om følgende forholdsmessig reduksjon for denne siidaandelen:

Reduksjons-år:	Reintall i vårflokk:
Pr 31.03.12	116
Pr 31.03.13	90
Pr 31.03.14	74
Pr 31.03.15	64

I forhåndsvarselet ble tidsfristen på tre år vurdert å være tilstrekkelig med grunnlag i at en reduksjon på 45,2 % ut fra rimelighetsvurdering ville kunne gjennomføres innen fristen. Reindrifststyret vil i sin behandling av vedtaket om forholdsmessig reduksjon vurdere endelig frist for når reduksjonen skal være gjennomført.

Den 29.10.12 avga formenn til 11 reinbeitedistrikter i Vest-Finnmark sammen med Kautokeino flyttsamslag en uttalelse i anledning saken som lyder følgende:

«Til myndighetene og Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL)

Krav om å stoppe prosessen med reduksjon av reintall

Representantene til 11 av reinbeitedistriktene i Vest-Finnmark reinbeiteområde, og Kautokeino flyttsamslag, er helt i mot statens prosessgjennomføring i reintallssaken, og krever nå at staten stopper sitt arbeid med reintallsreduksjoner til arbeidsgruppen har ferdigstilt undersøkelsen av hvilke konsekvenser og utfordringer det blir for reindriftssamene i Vest-Finnmark på grunn av reintallsreduksjon».

Siidaandelen v/advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok avga den 30.10.12 uttalelse til saken, som følger vedlagt.

Reindrifstforvaltningens vurdering:

Hjemmelsgrunnlag.

Vedtakene om forholdsmessig reduksjon går ut på å kreve at siidaandelsleder skal redusere antall rein. Dette vil derfor være et vedtak som krever hjemmel i formell lov, jf. legalitetsprinsippet. Når det gjelder kompetansegrunnlaget for å treffe ovennevnte avgjørelser, hersker det ingen tvil om at Reindrifststyret har klar hjemmel i reindrifstloven § 60 tredje ledd for å fatte slike vedtak.

Reindrifstloven § 60 tredje ledd lyder som følger:

«Overstiger reintallet i siidaen det reintall som er fastsatt etter første eller annet ledd, skal siidaen utarbeide en reduksjonsplan. Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig. Reindrifststyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres. Det skal settes frister for utarbeidelse av plan og gjennomføring av reintallsreduksjon».

For at regelen om forholdsmessig reduksjon skal komme til anvendelse må det foreligge et bindende vedtak om øvre reintall for siidaen. Reintallet til siidaen må overskride det øvre reintall i vedtaket. Siidaen skal videre ikke ha utarbeidet en reduksjonsplan eller fulgt reduksjonsplanen, selv etter de frister som Reindrifststyret har gitt.

Det vises til fremstillingen foran, der Reindrifstforvaltningen har vurdert at vilkårene for å fatte vedtak om forholdsmessig reduksjon er oppfylt.

Når disse vilkårene er oppfylt, skal «hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig» etter bestemmelsen. En naturlig språklig forståelse av «forholdsmessig» er prosentvis fordeling, proporsjonal fordeling. I forarbeidene er det forklart at reduksjon skal foretas på følgende måte: «*Det skal foretas en prosentvis reduksjon av reintallet avhengig av antall rein i siidaandelen*». (NOU 2001:35 kap. 11.9.4 merknader til § 9-4).

Etter loven er det «det overskytende antall» som skal legges til grunn for den prosentvise reduksjonen. Dette tolkes slik at det er det antall rein som siidaen til sammen har for mye, som er beregningsgrunnlaget. For eksempel, siidaens øvre reintall er 800 rein i vårflokk og siidaens faktiske reintall er på 1000 rein i vårflokk. Da skal hver siidaandel redusere sitt reintall i vårflokk med 20 prosent. Fala reinbeitedistrikt overskred per 31.03.12 det øvre reintall med 35,6 %.

Videre er det et spørsmål hvilket tallgrunnlag skal benyttes som grunnlag for disse beregningene. Det naturlige her vil være reintall i vårflokk, siden det er det vedtakene om øvre reintall viser til. Dermed vil reintall i vårflokk for siidaen følge av en summering av reintallet i godkjent melding om reindrift til de enkelte siidaandelene i siidaen. Disse tallene kan brukes som utgangspunkt til beregningene av forholdsmessig reduksjon.

Gjennomføring av forholdsmessig reduksjon.

Reintall for siidaandelen pr 31.03.12 er på 116 rein. For å oppnå det fastsatte øvre reintall ved forholdsmessig reduksjon på 35,6 prosent må dette tallet reduseres med 41 rein, slik at reintall etter gjennomført reduksjon for siidaandelen blir 75 rein i vårflokk.

Reindriftsforvaltningen vurderer at reduksjon på 35,6 % kan fordeles over tre år.

Av hensyn til økologisk bærekraft, reindriftenes arealer og dyrevelferd vurderer Reindriftsforvaltningen at reduksjon av reintall bør finne sted i reinbeitedistriktet så fort som mulig innenfor rimelighetens rammer. Dette vil også være i samsvar med hensynet til kulturelt bærekraftig reindrift, samt økonomisk bærekraftig reindrift.

At reindriftsutøvelsen må tilpasses naturgrunnlaget er et selvfølgelig utgangspunkt (Ot.prp. nr. 25 (2005-2006) s. 32). Både med bakgrunn i Grl. § 110a, de folkerettslige bestemmelsene og formålet til reindriftsloven om økologisk bærekraftig reindrift synes det klart at dette hensynet veier tungt som et av de viktigste hensynene i vurderingen av fristens lengde. Reindriftenes arealer er en del av det materielle grunnlaget for kulturen, og dermed kan det være nødvendig at staten treffer vedtak som virker negativt for den enkelte individ, men som er nødvendig for bevaring av arealene, og derigjennom den reindriftssamiske kulturen.

Dyrevelferdshensynet tilsier fortgang i reduksjon fordi dyrevelferden har vært utfordret i distrikter som skal utføre store reduksjoner, et annet forhold er også at en vanskelig vinter med nedisede beiter kan medføre et vesentlig omfang av dyrelidelser. Sommerbeitedistrikter som har et balansert reintall har også i mange tilfeller utfordringer med dyrevelferden på vinterbeiter som en indirekte effekt av at andre sommerbeitedistrikter ikke har et balansert reintall.

Det er vurdert at hensynet til praktisk gjennomføring og logistikk tilsier at det bør gjennomføres en ubetydelig reduksjon det første reduksjonsåret, samt at reduksjon over de neste 2 årene fordeles likt. Dette begrunnes med at slaktesesongen 2012/2013 vil være over ca 14 dager etter at vedtaket er regnet med til å komme frem til den det gjelder. Lik fordeling av resterende reduksjon de neste 2 årene begrunnes med at en slik nedtrapping vil gi en jevnest mulig levering til reinkjøttmarkedet. For næringens utøvere vil det være viktig at betydelige positive skift på tilbudssiden dempes mest mulig i forhold til hvordan prismekanismene vil fungere i et marked.

Ovennevnt modell for nedtrapping begrunnes videre med praktiske hensyn knyttet til logistikk, og at det er tale om å fordele og minimere risikoen for at det oppstår vanskeligheter knyttet til logistikken med levering av rein til slakteri. Reindrifftsforvaltningen vurderer det slik at det mest hensiktsmessige for siidaandelen vil bli å ta 5 % av reduksjonen i året 2012/2013, 47,5 % i året 2013/2014 og 47,5 % i året 2014/2015.

Slakteperioden fra vedtaket underrettes til ca. midten av mars er vurdert å være tilstrekkelig for at siidaandelen skal ha en reell mulighet til å kunne slakte 2 rein i tillegg til det antall rein som flokken har økt med grunnet kalvetilgang i driftsåret 12/13. Dette er vurdert ut fra muligheten siidaen har til å gjøre avtaler med slakteri, samt praktisk mulighet til å samle flokken og ta ut slakt for leveranse til slakteri.

Reindrifftsforvaltningen vurderer videre at siidaandelen har mulighet til å redusere med 20 rein driftsåret 13/14 og 19 rein i driftsåret 14/15, i tillegg til økning av flokken pga kalvetilgang. Det er også vurdert at dette er mulig ut fra det totale antallet siidaen skal slakte i driftsårene 13/14 og 14/15 på 525 rein samt kalvetilgang pr driftsår. Det antas at slakteriene har kapasitet til å ta imot slik antall dyr innen slaktesesongen er avsluttet alle driftsårene.

Hensynet til økonomisk bærekraftig reindrift tilsier også at en reduksjon må foretas. En lang nedtrappingstid vil ha en økonomisk kostnad ved at man i nedtrappingstiden utsetter å realisere gevinsten av en bærekraftig balansert næring. I forhold til risiko for en vanskelig vinter med nedisning av beiter vurderer Reindrifftsforvaltningen at det samlede fremtidige utbyttet er størst med en raskest mulig reduksjon, også ut fra økonomiske hensyn, og at risikoen for framtidige vanskelige vinterbeiteforhold må tillegges vekt. Scenariet med en vanskelig vinter medfører også merkostnader for reinbeitedistrikter som er å regne som indirekte berørt part. Det kan derfor stilles spørsmål om det vil være rimelig å utsette disse for en slik økonomisk risiko, i forhold til reinbeitedistrikter plassert i øvre tetthetsspenn, med et uforsvarlig høyt reintall i forhold til gjeldende målsetninger. Hensynet til konfliktforebygging og konfliktdemping taler også for en raskere reduksjon. For høyt reintall medfører ofte konflikter da mangel på beite medfører at enkelte siidaer fører rein over på andres områder slik at siidaen begrenser tap av rein som følge av sultedød, rovdyrangrep på grunn av svakere dyr o.l. Større tilgang til beiter for hver siida vil mest sannsynlig virke dempende på disse konfliktene. På den annen siden kan forholdsmessig reduksjon av reintall uten oppfølging fra myndighetene også bidra til at konflikter innad i næringen eskalerer ytterligere. Enkelte reineiere blir bedt om å forlate siidaandelen som følge av reduksjon, eller at det kan være vanskelig å foreta fordelingen internt i siidaandelen.

Som følge av disse vurderinger skal siidaandelen redusere følgende:

Reduksjons-år:	Reintall i vårflokk:
Pr 31.03.12	116
Pr 31.03.13	114
Pr. 31.03.14	94
Pr. 31.03.15	75

Forholdet til folkeretten.

Grunnloven § 110a om ivaretagelsen av samisk kultur er relevant å vurdere for dette vedtaket og lyder: «*Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv.*»

Bestemmelsen innebærer at statens myndigheter skal legge til rette for opprettholdelse og videreutvikling av den samiske kulturen, språket og samfunnslivet. Kultur tolkes utvidet: «*Vi taler om kultur som summen av normer, verdier, handlingsmønstre og felles forestillinger i et samfunn. Kultur i denne forstand omfatter levemåter, sed og skikk og religiøse oppfatninger.*» (NOU 1984:18 s.435). FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27 brukes som et tolkningsmoment når en tolker denne bestemmelsen, som en del av bakgrunnsretten. Myndighetene har en plikt til å ivareta særhensynet til den samiske befolkningen i den praktiske forvaltningen, jf. GrL. § 110a, SP art. 27 og ILO konvensjonen nr. 169 (ILO). Samene har et visst krav på en positiv særbehandling når det er nødvendig for å oppfylle de krav som stilles til statsmyndighetene i denne sammenheng. Myndighetene skal legge til rette for at den samiske befolkningsgruppe skal kunne sikre og utvikle sin kultur, og at dette omfatter også det «materielle grunnlaget» for kulturen, som er det økonomiske og fysiske grunnlaget for kulturen. Hovedsaken er at de hensyn som ivaretas gjennom Grunnloven og folkerettslige forpliktelser blir vurdert og tillagt tilbørlig vekt.

Etter reindriftsloven § 3 skal reindriftsloven anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter. I forarbeidene er det sagt at det rettsvernet reindriften har følger delvis av folkerettslige bestemmelser og at «Det rettsvernet reindriften har verken kan, eller skal, settes tilside av reindriftsloven. Nasjonal rett skal være i samsvar med dette rettsvernet. På reindriftslovens område innebærer dette at loven må anvendes i samsvar med folkeretten, herunder ILO-konvensjon nr. 169.» (Ot.prp. nr. 25 (2005-2006) merknader til § 3).

SP art. 27

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) er blitt ratifisert og inkorporert til norsk rett og skal ved motstrid gå foran norsk lov etter menneskerettighetsloven § 2 jf. § 3. FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27 vil være relevant å vurdere i forhold til dette vedtaket.

SP art. 27 som lyder følgende i den uoffisielle norske oversettelsen:

«I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.»

Samene er å regne som en etnisk og språklig minoritet som omfattes av denne bestemmelsen. Bestemmelsen gir et inngrepsvern for minoriteten i den forstand at retten til å utøve sin kultur, religion eller språk i felleskap med andre medlemmer i sin gruppe ikke kan nektes. Den oppretter også visse positive plikter overfor statens myndigheter til å verne og beskytte kulturen, religionen og språket. Den omfatter vern om kollektive rettigheter for minoriteten som helhet,

og mindre grupper av minoriteten, den innebærer også et visst vern for individer og deres rett til å utøve kultur i fellesskap med andre. Retten til å utøve samisk reindrift omfattes av vernet i denne bestemmelsen.

Etter denne bestemmelsen kan vedkommende «ikke nektes retten til» å utøve sin kultur i fellesskap med andre. Følgende er sagt i praksis fra Menneskerettighetskomiteen om statens adgang til å vike fra vernet som SP art. 27 gir: *«The scope of its freedom to do so is not be assessed by reference to a margin of appreciation, but by the reference to the obligations it has undertaken in article 27. Article 27 requires that a member of a minority shall not be denied his right to enjoy his culture. Thus, measures whose impact amount a denial of the right will not be compatible with the obligations under article 27. However, measures that have limited impact on the way of persons belonging to a minority will not necessarily amount to a denial of the right under article 27.»* (Länsman et al. v. Finland (I), (Communication No. 511/1992) pkt. 9.4).

Her sier menneskerettighetskomiteen at SP artikkel 27 ikke åpner opp for en skjønnsmessig tolkningsmargin. NOU 2007: 13 s. 196 skriver følgende om bestemmelsens rekkevidde: *«I denne relasjonen er det dermed tale om en absolutt rettighet, som beskytter minoritetene mot at flertall begrenser deres rettigheter. Dette er en naturlig følge av begrunnelsen for bestemmelsen. Dens minoritetsbeskyttelse ville fort bli lite effektiv dersom flertallsbefolkningen skulle kunne begrense den ut fra sine legitime behov.»* Videre følger det av Menneskerettighetskomiteens uttalelse at bestemmelsen retter seg mot enkeltindivider og deres levemåte. Forøvrig skrives det at det regnes ikke som en nektelse av retten til å utøve kulturen i fellesskap med andre dersom tiltaket har en begrenset innvirkning (limited impact).

Det avgjørende for om SP art. 27 er blitt krenket er ikke hvilke virkninger tiltaket har for urfolket som helhet, men for de berørte individene. Grensen for beskyttelse beror på virkningene av vedtaket, samt om minoriteten er blitt konsultert. Om tiltaket representerer en nektelse av fortsatt utøvelse av kultur beror på en helhetsvurdering i den konkrete saken. I denne helhetsvurderingen kan det også ses hen til kumulative effekter (flere mindre inngrep samlet sett representerer en nektelse) og eventuelle økonomiske konsekvenser.

I denne konkrete saken skal reinbeitedistriktet redusere med 35,6 prosent. En slik reduksjon vil etter Reindriftsforvaltningens vurdering ikke kunne karakteriseres som et tiltak med begrenset virkning. Distriktet består av 6 aktive siidaandeler. Hvordan de enkelte individene vil berøres av tiltaket vil være forskjellig, da det er variasjon i hva de enkelte siidaandelene vil ha i reintall etter reintallsreduksjonen. Når det gjelder forholdet til konsultasjoner legger Reindriftsforvaltningen LMDs brev av 17.10.12 til grunn, der det følger at loven er konsultert, og måten bruksreglene er blitt utarbeidet på ved å starte nedenfra og opp anses å være slik at næringen selv skal ivareta kravene og behovene ut fra reindriftsloven og næringsstrukturen.

For denne siidaandelen vurderes det at med en reduksjon fra 116 til 75 rein kan ikke vedtaket anses å være et tiltak med begrenset virkning.

Økonomiske hensyn kan tale for og imot en slik reduksjon. Det er vurdert at det ikke kan utelukkes at reduksjonen vil ha negative økonomiske konsekvenser for denne siidaandelen med denne reduksjonsperioden fordi siidaandelen skal redusere reintallet til ett mye lavere reintall enn det har i dag. Samtidig vurderes det at reduksjonen på den annen side kan medføre økonomisk sett at det blir mer kjøttavkastning per rein, utgifter til tilsyn av rein reduseres, kostnader til eventuell tilleggsføring reduseres, andel rovvilttap reduseres, kalveprosent øker, og bedre kondisjon på rein kan gi bedre pris fra slakteri til reineier.

Reindriftsforvaltningen mener det vil være lag-effekter knyttet til reintallsreduksjoner. Det vil si at den påfølgende sommeren etter reduksjon er påbegynt vil simler være påvirket av vinterens dyretall med hensyn på å investere i kalv. Samtidig vil investeringspotensialet være større enn normalt som følge av lavere tetthet på sommerbeite. Dette vil medføre positiv effekt i form av litt tyngre kalv, litt tyngre simler men et lavere totalantall kalver. Simler og påsatt kalv vil imidlertid bli i bedre hold til den kommende vinteren. Forbedret kondisjon som følge av lavere tetthet på sommerbeite, samt lavere fysiologiske kostnader forbundet med opphold på vinterbeite medfører at simlene vil ha en større investering i kalv. Dette vil det andre året etter reduksjon medføre høyere kalvetilgang og høyere slaktevekter.

Reindriftsforvaltningen mener at eventuelle lag-effekter på kort sikt vil veies opp av positive skift i forhold til beite, produksjon og tetthet for den aktuelle beitesesong. Samlet vil dette medføre at det er sannsynlighetsovervekt for at den samlede inntjeningen vil være større ved å gjennomføre reintallsreduksjonen, enn å ikke gjennomføre reintallsreduksjonen for reinbeitedistrikter i øvre tetthetsspenn, slik som reinbeitedistrikt 20 er, også på kort sikt.

Det vurderes at det er grunnlag for fortsatt drift for denne siidaandelen etter en reduksjon på 35,6 prosent, og at vedtaket om reduksjon ikke representerer en nektelse av utøvelse av kultur.

Arealene som reindriften utøves på er en del av det materielle grunnlaget for kulturen. Derfor er disse arealene vernet av SP art 27 og Grl. § 110a. Gjennomføringen av reintallstilpasningen skal sikre en langsiktig bærekraftig reindrift (Ot.prp. nr. 25 (2006-2007) s. 45). En kan derfor si at gjennomføringen av reintallstilpasningen i Reinbeitedistrikt 20 Fala skal ivareta det materielle grunnlaget for utøvelsen av samisk reindrift.

ILO art. 8

Etter ILO konvensjonen om urfolk og stammefolk i selvstendige stater nr. 169 (ILO) art. 8 skal det tas tilbørlig hensyn til vedkommende folks sedvaner og rettsoppfatninger ved anvendelse av nasjonale lover og regler. ILO art. 8 innebærer at samiske sedvaner og rettsoppfatninger kan spille inn i Reindriftsstyrets saksbehandling og innholdet i vedtakene. Landbruks- og matdepartementet (LMD) har i sitt brev av 17.10.12 lagt til grunn at lovens formål tilsier at vedtakene er forenelige med artikkelen. Dette legges derfor også til grunn i saksbehandlingen. Det vurderes at dette vedtaket ikke er i strid med samiske sedvaner. Samiske sedvaner med hensyn til når det sedvanemessig er vanlig å slakte rein, er også blitt tatt hensyn til ved beregningen av fristen for når reduksjon skal være gjennomført.

TP 1.nr.1

EMK tilleggsprotokoll 1. art. 1 omfatter vernet om eiendom og er relevant i vurderingen da både siidaandel og reinsdyr anses som noens «eiendom» i konvensjonens forstand (Rt. 2006 s. 1885). Retten til beiteland og utøvelse av reindrift i et bestemt område blir også omtalt som eiendom i rettspraksis. Inngrep i noens eiendom er betinget av hjemmel i formell lov eller ulovfestet rett etter konvensjonen. Ifølge uttalelsen i Rt. 2006 s. 1885, må lovhjemmelen for inngrepet være presis, tilgjengelig og gi grunnlag for å vurdere ens egen rettsstilling. Staten har adgang til å håndheve lover som medfører inngrep i eiendom så fremt dette gjøres i allmenhetens interesser.

Reindriftsforvaltningen har i forhold til denne bestemmelsen innhentet redegjørelse fra LMD og legger LMDs redegjørelse av 17.10.12 til grunn i denne saken. LMD skriver at vedtak om forholdsmessig reduksjon ikke innebærer fratakelse av eiendom, men er å regne som et statlig kontrolltiltak som omfattes av andre ledd. Videre at artikkelen gir statene en vid skjønnsmargin når det gjelder avveiningen mellom allmenhetens interesse og retten til eiendom, der det kun forutsettes at den vurderingen ikke er åpenbart urimelig. LMD skriver videre at *«I vår sak er hensynene bak reintallsvedtakene (fastsettelse av øvre reintall) og bak vedtak om forholdsmessig reduksjon at det foreligger en overbeittingsproblematikk i Finnmark. Det er på denne bakgrunn nødvendig med reduksjon i reintallet, både av hensyn til det biologiske mangfoldet av planter og dyr og av hensyn til muligheten for fremtidig reindrift. Departementet mener at denne begrunnelsen gjør det forsvarlig å fatte vedtak om forholdsmessig reduksjon, og er tilstrekkelig til at slike vedtak ikke er i strid med artikkelen. Dette gjelder etter vår mening uavhengig av om noen enkeltreineiere ikke finner det lønnsomt å drive med reindrift fordi reindriften er mindre lønnsom»*.

Følgene av vedtaket.

Når Reindriftsstyret vedtar forholdsmessig reduksjon, så betyr det at den enkelte siidaandel i siidaen er forpliktet til å redusere sitt reintall ned til det reintallet som følger av vedtaket innen tidsfristen. Hvis siidaandelen ikke reduserer ned til dette reintallet, vil Reindriftsstyret følge opp dette ved å fatte vedtak om pålegg etter reindriftslovens § 75 om at siidaandelen skal følge vedtaket om forholdsmessig reduksjon. Det kan sammen med et slikt pålegg også fattes sanksjoner i henhold til reindriftslovens kapittel 11, deriblant tvangsmulkt etter reindriftsloven § 76. Vedtaket om forholdsmessig reduksjon vil falle bort når reintallet til siidaen er innenfor det øvre reintall. Det betyr at siidaandelene ikke lenger er bundet av vedtakene, plikten anses oppfylt.

Henvendelse fra distriktet.

Distriktet har i brev av 29.10.12 gått imot reintallsreduksjonsprosessen og ba myndighetene om å stoppe prosessen da arbeidsgruppa enda ikke var ferdig med utarbeidelse av sin rapport om tiltak for dem som må slutte med reindrift som følge av reintallsreduksjonsprosessen. Reindriftsforvaltningen viser til at arbeidsgruppa nå er ferdig med sin rapport, og at det ikke foreligger momenter i rapporten som kunne være relevante i forhold til selve prosessen med gjennomføring av forholdsmessig reduksjon. I henhold til reindriftsloven § 60 har reindriftsmyndighetene plikt til å følge opp vedtak om øvre reintall ved å pålegge forholdsmessig reduksjon for siidaene som ikke har utarbeidet reduksjonsplan eller ikke forhold seg til en godkjent reduksjonsplan. Eventuelle tiltak for dem som ser seg nødt til å slutte med reindrift etter gjennomført reintallsreduksjon må vurderes etter at prosessen er fullført, for å kunne foreta mest mulig riktig vurdering av hvilke tiltak som er aktuelle i den konkrete

situasjonen. Dette fordi det i hver enkel sak vil foreligge individuelle og personlige forhold som man må ta hensyn til ved vurdering av eventuelle tiltak. Rapporten er offentliggjort slik at alle siidaandelsledere har mulighet til å gjøre seg kjent med denne.

Henvendelse fra siidaandelen.

Siidaandelen v/advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok har i brev av 30.10.12 anført en del forhold som siidaandelen anser relevante for fastsetting av vedtak om forholdsmessig reduksjon.

For det første anførte siidaandelen at siidaandelslederen er 20 år gammel, nettopp utdannet seg innen reindriften og overtok siidaandelen for 2 og et halvt år siden. Hans familie og slekt har lenge drevet med reindrift i distriktet, og siidaandelslederen har innrettet seg mot et liv med reindrift som hovednæring. Det blir anført at med reduksjon ned til 64 dyr vil siidaandelen ikke lenger ha grunnlag for videre drift.

Reindriftsforvaltningen viser til at reinbeitedistriktet har lenge hatt et reintall som er over det tillatte reintallet, jf. Reindriftsstyrets sak 02/02 med reintall på 1300 som distriktet ikke overholdt, samt senere reintallsvedtak i sak 134/11, som distriktet ikke overholder. Distriktet har heller ikke overholdt sitt eget foreslåtte reintall på 2000 dyr, som ble stadfestet av Landbruks- og matdepartementet den 14.12.12. Dette tilsier at det ikke er rom for å øke reintall, og bygge opp flokken slik rammene for distriktet er per i dag.

Distriktet har hatt mulighet til å ivareta de som er under oppbygning ved å lage reduksjonsplan. Siden distriktet ikke har laget en reduksjonsplan, er lovens ordning at det skal foretas en forholdsmessig reduksjon slik som det er redegjort foran om hjemmelsgrunnlaget. Formålsbestemmelsen vurderes ikke å innskrenke Reindriftsstyrets kompetanse til å fatte vedtak om forholdsmessig reduksjon i dette tilfellet. Hensynet til å oppnå en økologisk bærekraftig reindrift vektlegges tungt, og går foran hensynet til siidaandelens behov for oppbygging av reinflokken. Reindriftsforvaltningen kan ikke se at siidaandelens argument kan tillegges vekt i saken, da reindriftsmyndigheter ikke har mulighet til å foreta reduksjon på annen måte enn forholdsmessig per siidaandel, jf. fremstillingen ovenfor om innholdet i reindriftsloven § 60.

Siidaandelen anfører videre at det ble sendt reduksjonsplan fra 4 av 6 siidaandeler den 08.09.12, og at det ikke finnes hjemmel i reindriftsloven § 60 for å kreve at planen skal være undertegnet av samtlige siidaandelshavere. Det blir også hevdet at siidaen har fått for kort tid til å utarbeide reduksjonsplan der alle kunne være enige.

Reindriftsforvaltningen påpeker at lovens «normalordning» etter § 60 er forholdsmessig reduksjon av reintall for distrikter som overskrider fastsatt øvre reintall og skal redusere. Distriktene har mulighet til å utarbeide reduksjonsplan etter en annen modell enn den som er foreskrevet i § 60, og det finnes ikke holdepunkter i bestemmelsen for at flertallsvedtak i slike saker er nok for at reduksjonsplanen skal være bindende for alle. Etter alminnelig avtalerett kan kun avtaleparter binde seg selv ved en gjensidig avtale. For å kunne binde andre må det foreligge enten klar lovhjemmel, eller tilstrekkelig fullmakt. Ingen av delene foreligger i denne saken, slik at Reindriftsforvaltningen anser det som påkrevet at samtlige siidaandelsledere må underskrive reduksjonsplan der reintall på siidaandelsnivå blir fastsatt. Det vises også til Reindriftsstyrets sak 33/12, der denne problemstillingen er tatt opp og drøftet av Reindriftsstyret.

Når det gjelder frist for utarbeidelse av reduksjonsplan, har Reindriftsstyret fastsatt øvre reintall for distrikt 20 Fala den 08.12.11. Frist til å utarbeide reduksjonsplan ble satt til 10.09.12, dvs 9 måneder etter at øvre reintall ble fastsatt. Selv om distriktet påklaget vedtaket den 01.03.12, ble

det fra distriktets side ikke søkt om utsatt iverksettelse av vedtaket under klagebehandlingen i henhold til forvaltningsloven § 42. Etter alminnelig forvaltningsrett må en som får forvaltningsvedtak rettet mot seg forholde seg til vedtakets innhold helt til klageinstansen omgjør vedtaket. Reindriftsforvaltningen anser tidsrom på 9 måneder for å være tilstrekkelig for å kunne utarbeide reduksjonsplan for 6 siidaandeler.

Det påpekes videre fra siidaandelens side at det ikke ble konsultert med siidaen, og at det må være saksbehandlingsfeil som gjør at Reindriftsstyret ikke kan gi pålegg om forholdsmessig reduksjon til siidaen. Både Reindriftsforvaltningen og LMD har tidligere tatt standpunkt til konsultasjonsspørsmålet, og det vises til fremstillingen ovenfor om dette.

Siidaandelen anfører at vedtak om forholdsmessig reduksjon rettet mot siidaandelen fører til at siidaandelsleder nektes retten til å dyrke egen kultur, og strider mot grunnleggende menneskerettigheter og konvensjoner som omfatter dette, blant annet SP art. 27 og EMK protokoll nr. 1 art. 1. Det påpekes at siidaandelen ved pålegg om å redusere til 64 dyr i realiteten pålegges å avvikle driften, da så lavt antall dyr ikke gir grunnlag for videre drift, og at dette innebærer nektelse av kultur. Det blir hevdet at reindriftsloven § 60 må tolkes innskrenkende, jf. reindriftsloven § 3, da innholdet i § 60 strider mot menneskerettigheter.

Reindriftsforvaltningen viser til tidligere fremstilling i saken der Reindriftsforvaltningen og LMD har tatt opp ovennevnte problemstillinger og kommet frem til at pålegg etter reindriftsloven § 60 ikke representerer nektelse av kultur med mer.

Siidaandelen påpeker at siidaandelsleder i motsetning til de andre i distriktet ikke kan ha reindrift som næring som følge av reintallsreduksjonen, og at dette representerer klar forskjellsbehandling. Reindriftsforvaltningen viser til lovens ordlyd i § 60, der det fastsettes at alle siidaandelene skal redusere med lik prosent ved forholdsmessig reduksjon hvis siidaen ikke har utarbeidet reduksjonsplan for å få reintallet ned til det lovlige. Etter Reindriftsforvaltningens syn representerer dette ikke forskjellsbehandling, og det finnes heller ingen hjemler for å gjøre unntak fra loven og foreta reduksjon etter annen modell enn forholdsmessig.

Til slutt blir det hevdet fra siidaandelens side at staten må innføre avviklingsordninger og tilpasse skatte- og avgiftsordninger for de som kan tenke seg å avvikle og ikke har grunnlag for videre drift, før det iverksettes forholdsmessig reduksjon. Reindriftsforvaltningen påpeker at det per d. d. ikke finnes slike ordninger, og at det heller ikke finnes vilkår i reindriftsloven § 60 om at disse må utarbeides før man pålegger siidaandeler å foreta forholdsmessig reduksjon. Det vises også til arbeidsgruppas rapport om tiltak som gjelder reineiere som velger å avvikle som følge av reduksjonsprosessen. Rapporten er gjort offentlig og lagt ut på Reindriftsforvaltningens nettsider.

Forslag til vedtak:

Med hjemmel i reindriftsloven § 60, 3. ledd pålegges siidaandelen til Jovsset Ante I. Sara å redusere antall rein i vårflokk i siidaandelen fra 116 til 114 dyr innen 31.03.13, fra 114 til 94 dyr innen 31.03.14 og fra 94 til 75 dyr innen 31.03.15.

Begrunnelse:

Øvre reintall for Reinbeitedistrikt 20 Fala er blitt fastsatt i vedtak av Landbruks- og matdepartementet av 14.12.12 til 2000 rein i vårflokk. På bakgrunn av tallene fra offentlig godkjent melding om reindrift per 31.03.12 er ikke vedtaket blitt overholdt. Reinbeitedistriktet fikk mulighet til å utarbeide reduksjonsplan innen vedtatt frist, noe som ikke var blitt

gjennomført. På bakgrunn av dette blir siidaandelen pålagt å redusere reintallet med 35,6 % ned til det lovlige reintallet i samsvar med vedtak av 14.12.12. Reindrifststyret anser reduksjonsfrist over tre år, slik at hele reduksjonen skal være gjennomført innen 31.03.15 som tilstrekkelig for å gjennomføre reduksjonen og samtidig ivareta siidaandelens interesser. For øvrig vises det til vurdering av fristen i saksframstillingen. Reindrifststyret har også vurdert forholdet til Grunnloven § 110a og de folkerettslige bestemmelser, og det vises til saksframstillingen om dette.

Saksprotokoll i Reindrifststyret - 07.02.2013

Behandling:

Berit Marie P.E.Eira, Alf Johansen, Jon Anders Mortensson og Johan Anders Oskal fremmet følgende forslag til vedtak:

« *Den vedtatte reduksjonen i reintallet i Finnmark, er næringens største omstilling noensinne. Reindrifststyret har ved flere anledninger tatt opp de menneskelige sidene ved denne saken med statlige myndigheter.*

Reindrifststyret viser også til Riksrevisjonens rapport, og Stortingets behandling, der det går frem at det er viktig at man har et tilbud til de som må /velger å forlate næringen. Reindrifststyret konstaterer at det ikke er tatt hensyn til disse innspill, og finner det vanskelig på dette tidspunkt å gjøre reintallsvedtak på siidaandels nivå.

Reindrifststyret vil derfor avvente situasjonen i påvente av en behandling av revidert nasjonalbudsjett, før man gjør sine vedtak.»

Votering: Forslaget fra Berit Marie P.E.Eira, Alf Johansen, Jon Anders Mortensson og Johan Anders Oskal ble vedtatt med 4 mot 3 stemmer.

Vedtak:

Saken utsettes.

Saksprotokoll i Reindrifststyret - 26.02.2013

Behandling:

Berit Marie P.E.Eira, Berit Oskal Eira og Jon Anders Mortensson fremmet følgende utsettelses forslag:

« *Det vises til Departementets instruks til Reindrifststyret, datert 14. februar 2013, om å fatte vedtak etter reindrifstloven § 60 om forholdsmessig reduksjon i reintallet i Finnmark fylke.*

Reindrifststyret finner det ikke forsvarlig å etterkomme departementets instruks fordi reindrifststyret fortsatt finner at grunnlaget for et eventuelt vedtak strider mot anerkjente menneskerettslige normer og er mangelfullt med hensyn til faktagrunnlaget.

Reduksjon av reintallet i Finnmark er den største omstillingsprosessen som reindriften skal i gjennom i moderne tid. Det finnes ingen analyse på hvilke konsekvenser en slik omstillingsprosess vil få for det reindrifstssamiske samfunnet i Finnmark. Mot denne bakgrunn vil Reindrifststyret at det skal gjennomføres en konsekvensanalyse av de sosio-

økonomiske sidene av denne omstillingsprosessen.

a. Konsekvensanalysen skal blant annet utrede:

i. Hva er et bærekraftig reintall?

ii. Antall reindriftsutøvere som vil ende opp med et reintall som ikke er økonomisk bærekraftig?

iii. Hvilke sosio-økonomiske og kulturelle og eventuelle psykiske konsekvenser omstillingen medfører for den enkelte som må ut av næringen og lokalsamfunnet? Herunder hvilke alternative sysselsettingsmuligheter som finnes for de berørte reindriftsutøverne?

iv. Hvilke avbøtende tiltak som kan og bør gjennomføres for at reindriftsutøvere som ender opp med et økonomisk ikke-bærekraftig reintall skal kunne finne seg alternativ sysselsetting, samt tiltak for å sikre en kulturell bærekraftig reindrift i tråd med Stortingets målsetting for reindriften.

b. Konsekvensbeskrivelsen skal gjennomføres av en uavhengig forskningsinstitusjon med særlig kunnskap om samiske forhold, og reindrift i særdeleshet.

c. Reindriftsstyret er usikker på hjemmelsgrunnlaget for forholdsmessig reduksjon av reintallet og kollektiv avstraffelse ovenfor reineiere som har forholdt seg til gjeldende lover og regler.

d. Reindriftsstyret er av den oppfatning at konsultasjoner direkte med rettighetshaverne må være gjennomført (reineierne), jfr. retningslinjer om konsultasjoner med andre enn mellom sametinget og staten. Konsultasjoner vil føre til legitimitet i gjennomføringen av prosessen.

e. Ved at punktene a-b-c-d blir nærmere utredet, er reindriftsstyret av den oppfatning at grunnlaget for å fatte vedtak om reintallsreduksjoner vil være bedre, jfr. forvaltningslovens § 17.

Vedtak, tidsfrister og plan for gjennomføring av reintallreduksjonene settes deretter.

Reindriftsstyret finner at det strider mot alminnelige rettslige prinsipper å fatte vedtak som innebærer en kollektiv straffesanksjon, som rammer enkeltindivider og enkeltsidaer som har etterlevd vedtatte og godkjente bruksregler, selv om andre personer eller grupper ikke har akseptert og motsatt seg kravet om reintallstilpasning. Reindriftsstyret finner ikke tilstrekkelig hjemmel for en slik kollektiv straffesanksjon i reindriftsloven. Gjeldende internasjonale menneskerettslige normer inneholder ingen uttrykkelige bestemmelser som forbyr kollektiv avstraffelse. Et menneskerettslig forbud mot kollektive straffesanksjoner kan likevel utledes på grunnlag av internasjonale regler som gjelder i internasjonal humanitærrett. Det framstår som urimelig og mangler legitimt grunnlag at kollektive straffesanksjoner skal kunne gjennomføres i en normal sivil situasjon, dersom slike sanksjoner er forbudt i en situasjon som faller inn under humanitærrettens område.

Den vedtatte reduksjonen i reintallet i Finnmark er den største omstillingen i den samiske reindriften noensinne og vil, om den gjennomføres slik departementet

forutsetter, fjerne næringsgrunnlaget for et ukjent antall reindrifsfamilier .
Reindrifststyret har ved flere anledninger tatt opp de menneskelige hensyn i denne saken og oppfordret til prosesser som gir rom for slike hensyn.

Reindrifststyret sier seg fullt enig i målsettingen om å bringe reintallet på et nivå som er kulturelt, økonomisk og økologisk bærekraftig, men dette må gjennomføres i samråd med næringen og med Sametinget. Dette følger av folkerettens krav om urfolks deltakelse i beslutningsprosesser som berører dem. Folkeretten stiller også krav om at staten ikke skal vedta eller tillate tiltak som i betydelig grad kan skade de grunnleggende vilkår for samisk kultur og samiske næringer, med mindre berørte samer og Sametinget samtykker.

Dette betinger at et eventuelt vedtak om reintallsreduksjon bygger på oppdaterte relevante data, blant annet de siste oppgaver om reintall, antall reindrifstøvere som et eventuelt vedtak måtte ramme, samt økonomiske og sosiale konsekvenser. Det vises i denne sammenheng til Innst. 103 S (2012-2013) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen, hvor komiteen gir uttrykk for at det forventes at arbeidet med en nærmere gjennomgang av innholdet i målsettingene om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft blir prioritert.

Det forutsettes også at det må legges til rette for interne reindriftssamiske prosesser hvor hensyn til rettferdig gjennomføring er ivarettatt. Reindrifststyret konstaterer også at det fremstår som uklart og noe vilkårlig hvorvidt et vedtak om reduksjon kan skje på grunnlag av siidaenes sammensetning på sommer eller vinterbeite. Det vises til Reindrifstforvaltningens brev av 31. januar 2013 til Reinbeitedistrikt 16 Karasjok Vest, hvor man synes å ville akseptere at reduksjonen skjer på grunnlag av enighet i vinter-siidaen som teller færre siidaandeler enn i sommer-siidaene. Det konstateres at det vil være enklere å oppnå enighet om reduksjon i en liten vinter-siida enn i store sommer-siidaer med et betydelig antall flere siida-andeler og flere individuelle reineiere.

Reindrifststyret ber om at departementet gjennom en dialog med reindriftsnæringen klargjør forutsetningene og de nærmere vilkår for de enkelte siidaer og siidaandelsinnehavere som bør kunne fastsettes ved en eventuell reduksjon i reintallet.

Reindrifststyret mener seg å mangle kunnskap og informasjon som anses som nødvendig for å kunne fatte et så vidt dyptgripende vedtak – spesielt angående de kulturelle, sosiale og økonomiske konsekvensene. Reindrifststyret oppfordrer departementet til å innhente en uavhengig rettslig utredning av sakens rettslige aspekter for å sikre at folkerettens krav om konsultasjoner er oppfylt. Reindrifststyret foreslår at departementet tar initiativ til inngående konsultasjoner med reindriftsnæringen og Sametinget om alle aspekter ved saken.»

Votering av utsettelsesforslaget:

Utsettelsesforslaget fikk 3 stemmer og 4 stemte mot. Utsettelsesforslaget ble avvist.

Votering:

Reindrifstsjefsens innstilling ble vedtatt med 4 mot 3 stemmer.

3 stemte mot innstillingen med grunnlag i eget forslag om å utsette saken.

Vedtak:

Med hjemmel i reindriftsloven § 60, 3. ledd pålegges siidaandelen til Jovsset Ante I. Sara å redusere antall rein i vårflokk i siidaandelen fra 116 til 114 dyr innen 31.03.13, fra 114 til 94 dyr innen 31.03.14 og fra 94 til 75 dyr innen 31.03.15.

Begrunnelse:

Øvre reintall for Reinbeitedistrikt 20 Fala er blitt fastsatt i vedtak av Landbruks- og matdepartementet av 14.12.12 til 2000 rein i vårflokk. På bakgrunn av tallene fra offentlig godkjent melding om reindrift per 31.03.12 er ikke vedtaket blitt overholdt. Reinbeitedistriktet fikk mulighet til å utarbeide reduksjonsplan innen vedtatt frist, noe som ikke var blitt gjennomført. På bakgrunn av dette blir siidaandelen pålagt å redusere reintallet med 35,6 % ned til det lovlige reintallet i samsvar med vedtak av 14.12.12. Reindriftsstyret anser reduksjonsfrist over tre år, slik at hele reduksjonen skal være gjennomført innen 31.03.15 som tilstrekkelig for å gjennomføre reduksjonen og samtidig ivareta siidaandelens interesser. For øvrig vises det til vurdering av fristen i saksframstillingen. Reindriftsstyret har også vurdert forholdet til Grunnloven § 110a og de folkerettslige bestemmelser, og det vises til saksframstillingen om dette.

Møtebok/Čoahkkingirji

Arkivref: 2012/1928-55 / 625		Saksbehandler: Reindriftsforvaltningen
Saksnr:	Styre: Reindriftsstyret	Møtedato: 20.11.2013

Unntatt iht.: §13

Klage - Pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall - Rbd. 20 Fálá - Siidaandel YB11 Jovsset Ante I. Sara

Saksdokumenter:

Av saksdokumentene har vi kun angitt de som direkte berører klageren. Liste over øvrige saksdokumenter som gjelder reintallsreduksjonen kan klager få tilsendt ved å henvende seg til Reindriftsforvaltningen.

1	02.07.2012	Anders J. A. Buljo m.fl.	U	RBD 20 Fálá - Forhåndsvarsel om vedtak for frist for når reduksjonsplan skal være utarbeidet
2	06.08.2012	Anders J. A. Buljo m.fl.	U	RBD 20 FÁLA - VEDTAK OM FRIST FOR UTARBEIDELSE AV REDUKSJONSPLAN
3	17.08.2012	Jan-Yngvar Kiel m.fl.	N	Møtereferat 13 august med Fálá reinbeitedistrikt vedrørende reduksjonsplan
4	21.08.2012	ASLAK ANTE M. J. SARA m.fl.	U	Informasjon til siidaandelene om tilskudd over reindriftsavtalen og reindriftsstyrets oppfølging av øvre reintall for driftsåret 2012/13
5	08.09.2012	4 siidaandeler i rbd. 20	I	Rbd 20 fala, reduksjonsplan for 4 siidaandeler.
11	01.10.2012	Jovsset Ante I. Sara	U	Forhåndsvarsel om vedtak - pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall
12	30.10.2012	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	I	Jovsset Ante I. Sara vs. Reindriftsforvaltningen - reduksjon av reintall (Vår ref: INK-169)
13	30.10.2012	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	I	Vedrørende Jovsset Ante I. Sara
20	20.01.2013	Rbd. 20 Kvaløy	I	Boazosápmelaccat gáibádit bissehit eiseválddiid vuolggahan boazologu unnidanproseassa
24	22.01.2013		S	Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB11 Jovsset Ante I. Sara
25	28.01.2013		X	Oversettelse av brev dat. 20.01.2013
26	29.10.2012	Rbd. 20 Kvaløy	I	Gáibádusbissehít boazologu unnidanproseassa
36	28.02.2013	Jovsset Ante I. Sara	U	Melding om vedtak - pålegg om

				forholdsmessig reduksjon av reintall
42	04.03.2013		X	Særutskrift - Pålegg om forholdsmessig reduksjon - rbd 20 Fala - siidaandel YB11 Jovsset Ante I. Sara
43	14.03.2013	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	I	Jovsset Ante I. Sara vs. Reindrifftsforvaltningen - reduksjon av reintall — klage på vedtak
44	21.03.2013	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	U	Jovsset Ante I. Sara vs. Reindrifftsforvaltningen - reduksjon av reintall — klage på vedtak
46	09.04.2013	Advokat Kuoljok	U	Saksliste i saknr 2012/1928
47	23.04.2013	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	U	Jovsset Ante I Sara vs Reindrifftsforvaltningen - reduksjon av reintall - klage på vedtak
49	10.05.2013	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	U	VS: Utsatt klagefrist; saksnr 2012/1928
50	22.05.2013	Ingar Nikolaisen Kuoljok	U	Bestilling av saksdokumenter
51	23.05.2013	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	I	Jovsset Ante I. Sara vs. Reindrifftsforvaltningen - reduksjon av reintall (Vår ref: INK-169)
52	23.05.2013	Advokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	I	Vedrørende Jovsset Ánte I. Sara- Begrunnet klage.
55	24.06.2013		S	Klage - Pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall - Rbd. 20 Fálá - Siidaandel YB11 Jovsset Ante I. Sara

Saksframstilling:

Reindrifftsstyret vedtok 26.02.2013 i sak 326/13 pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall for siidaandel til Jovsset Ante. I. Sara. Vedtaket ble orientert i brev av 28.02.2013.

Jovsset Ánte. I. Sara har, v/fullmektig Ingar Nikolaisen Kuoljok, klaget på vedtaket den 14.03.2013. Reindrifftsforvaltningen ga 21.03.2012 frist til 02.05.2013 for å sende inn utfyllende klage. Fristen ble utsatt ytterligere tre uker til 24.05.2013 etter anmodning fra klagers fullmektig. Utfyllende klage ble sendt 23.05.2013.

Pålegget som Reindrifftsstyret vedtok i sak 326/13 lyder:

«Med hjemmel i reindrifftsloven § 60, 3. ledd pålegges siidaandelen til Jovsset Ante I. Sara å redusere antall rein i vårflokk i siidaandelen fra 116 til 114 dyr innen 31.03.13, fra 114 til 94 dyr innen 31.03.14 og fra 94 til 75 dyr innen 31.03.15.»

Begrunnelse:

Øvre reintall for Reinbeitedistrikt 20 Fala er blitt fastsatt i vedtak av Landbruks- og matdepartementet av 14.12.12 til 2000 rein i vårflokk. På bakgrunn av tallene fra offentlig godkjent melding om reindrift per 31.03.12 er ikke vedtaket blitt overholdt. Reinbeitedistriktet

fikk mulighet til å utarbeide reduksjonsplan innen vedtatt frist, noe som ikke var blitt gjennomført. På bakgrunn av dette blir siidaandelen pålagt å redusere reintallet med 35,6 % ned til det lovlige reintallet i samsvar med vedtak av 14.12.12. Reindrifststyret anser reduksjonsfrist over tre år, slik at hele reduksjonen skal være gjennomført innen 31.03.15 som tilstrekkelig for å gjennomføre reduksjonen og samtidig ivareta siidaandelens interesser. For øvrig vises det til vurdering av fristen i saksframstillingen. Reindrifststyret har også vurdert forholdet til Grunnloven § 110a og de folkerettslige bestemmelser, og det vises til saksframstillingen om dette».

Av møteprotokollen av 07.02.2013 fremgår at Berit Marie P.E.Eira, Alf Johansen, Jon Anders Mortensson og Johan Anders Oskal fremmet forslag om å utsette saken. Det vises til møteprotokoll i sak 326/13 for det nærmere innholdet av utsettelsesforslaget.

Det ble den 07.02.2013 fattet vedtak om å utsette behandlingen av saken.

Av møteprotokollen av 26.02.2013 fremmet Berit Marie P.E.Eira, Berit Oskal Eira og Jon Anders Mortensson forslag om å utsette saken. Det vises til møteprotokoll for sak 326/13 for det nærmere innholdet i utsettelsesforslaget.

Forslaget fikk ikke flertall, og saken ble tatt til behandling. Vedtaket ble fattet med styreleders dobbeltstemme.

For øvrig vises det til saksframlegget i sak 326/13.

Følgende framgår av klagen:

«Det vises til Reindrifststyrets vedtak av 26.02.2013 i sak 326/13, samt min foreløpige klage av 14.03.2013. Det er gitt utsatt frist for å inngi begrunnet klage, og denne er rettidig fremsatt. Det bes også om at vedtaket gis utsatt virkning inntil saken er endelig avgjort.

Sakens faktiske side

Det vises til tidligere fremstillingen av sakens faktiske forhold. Utover dette fremheves følgende forhold og som anses særlig relevant:

Jovsset Ánte I. Sara er 20 år og har nettopp tatt fagbrev i reindrift. Han fikk overført siidaandeler fra sin fars søster for 2 1/2 år siden og holder på å etablere seg som reindrifstutøver i Reinbeitedistrikt 20 Kvaløy/Fala. Hans far, farfar og oldefar har drevet med reindrift her siden 1947. Før den tid har hans forfedre drevet med reindrift i det som i dag kalles for Reinbeitedistrikt 22 Fiettar og på Kvaløya. Reindrift har vært og er den tradisjonelle levemåten for hans familie og slekt, og slik har det vært i uminnelig tid. Det er en nedarvet kultur næring som for ham betyr levemåte og kulturtradisjon, i like stor grad som økonomisk næring. Jovsset Ánte I. Sara har drevet aktivt reindrift i mange år og har siden tidlig ungdomstid innrettet seg mot et liv med reindrift som hovednæring.

Nærmere om reintallets betydning for Jovsset Ánte I. Sara:

Som siidaandelsinnehaver er Jovsset Ánte I. Sara forpliktet til å holde reinen under slikt tilsyn at den så vidt mulig hindres fra å volde skade, komme utenfor lovlig beiteområde eller sammenblandes med annen rein, jf. reindrifstlovens § 28. For å overholde tilsynsplikten og andre plikter må Jovsset Ánte I. Sara ha driftsmidler; snescooter og sleder, ATV og tilhenger m.m.

Dersom Jovsset Ánte I. Sara pålegges å redusere forholdsmessig, vil han etter reduksjonen kan ha 75 dyr. Dette medfører at han i fremtiden ikke vil ha økonomisk mulighet til å ivareta sine plikter etter reindriftsloven.

Følgende oppstilling viser den økonomiske situasjonen Jovsset Ánte I. Sara vil komme i dersom pålegget om et reintall, en vårflokk på 75 rein opprettholdes:

En vårflokk (pr 1.4) på 75 rein bør ha slik sammensetning:

60 voksne simler

9 årskalver

6 voksne hannrein (lederein, parringsokser og varit)

Kalvingsprosenten i distrikt 20 Fåla varierer. Erfaringsmessig kan man forvente at omtrent halvparten av simlene har berget kalven i løpet av våren og sommeren. Resten av kalvene er tapt ved påkjørsler, til rovdyr og annet. Dersom Jovsset Ánte I. Sara har 60 simler, kan han forvente å merke omkring 30 kalver hvert år. Av årlig tilvekst kan han selge/slake maks 75 %, omkring 22-23 dyr. Årlig må det også påregnes tap av dyr utover høsten, vinteren og våren. Resten må beholdes som livdyr for å opprettholde reintallet.

22 dyr som selges/slaktes utgjør omkring (16 kg pr kalv x 22 kalver = 352 kg x kr 40 pr kg eks mva) = kr 14 080,-. For å få tilskudd over reindriftsavtalen, kreves det at Jovsset Ánte I. Sara har en avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke på minimum kr 50.000,- eks. mva.

Etter dagens regelverk vil Jovsset Ánte I. Sara i fremtiden verken ha mulighet til å oppnå tilskudd over reindriftsavtalen, driftstilskudd, kalvetilskudd eller produksjonspremie.

Sakens rettslige sider

Det gjøres prinsipielt gjeldende at vedtaket om forholdsmessig reduksjon vil ha slike konsekvenser for Jovsset Ánte I. Sara at han ikke kan leve av reindrift. Det vises til faktaredegjørelsen ovenfor.

Det er i Reindriftsstyrets vedtak lagt til grunn at Jovsset Ánte I. Sara fortsatt vil kunne leve av reindrift etter reduksjonen. Det vises til vedtakets side 10, 4. avsnitt der det uttales følgende:

«Det vurderes at det er grunnlag for fortsatt drift for denne siidaandelen etter en reduksjon på 35,6 prosent, og at vedtaket om reduksjon ikke representerer en nektelse av utøvelse av kultur.»

Dette er feil vurdering av faktum, og medfører at vedtaket er blitt feil. Vurderingen fremstår som uholdbar.

Dersom Reindriftsmyndighetene opprettholder dette resonnementet, bes det redegjort nærmere for hvordan grunnlaget for fortsatt drift vurderes og hvilken metode som ligger til grunn for et slikt resonnement.

Subsidiært anføres det at vedtaket medfører en rekke brudd på folkerettens regler om urfolk og minoriteter, samt vernet om grunnleggende menneskerettigheter. Vedtaket er dermed verken i tråd med reindriftsloven § 3, menneskerettsloven eller Grunnloven § 110 a. Jeg vil her gå i gjennom de rettsbrudd som jeg mener foreligger.

Mangelfull konsultasjon:

Reindriftsmyndighetene har ikke konsultert med siidaen —verken i spørsmålet om øvre reintall for distriktet, frist for reduksjonsplan eller selve reduksjonsplanen. Det hevdes fra min side at dette er en saksbehandlingsfeil fra Reindriftsforvaltningens side som alene må føre til at pålegg om forholdsmessig reduksjon ikke kan opprettholdes.

Når det gjelder innholdet i konsultasjonsplikten vises det til redegjørelsen i mitt brev av 30. oktober 2012.

Det er ikke tilstrekkelig å trekke inn den kontakt som tidligere har skjedd i forbindelse med bruksreglene. Det vises her til at mange av reglene i reindriftsloven, også bruksreglene, er nye regler som medfører behov for tettere oppfølging.

I tillegg er dette spørsmålet - reduksjon av reintall et spesielt vanskelig spørsmål, som også krever grundige konsultasjonsprosesser. Dette er også synliggjort i forarbeidene. I NOU 2001:35, kap. 11.9.4 heter det:

«Tredje ledd: Fastsettelsen av reintall berører viktige fordelingsspørsmål reineierne imellom. De enkelte siidaene vil ikke bare være opptatt av eget reintall, men også av reintallet til naboen. Dette vil ikke alene få oppmerksomhet ut fra spørsmålet om «naboen har fått mer enn meg», men også fordi naboen er avhengig av det samme beiteområdet. Man vil derfor ha liten toleranse for en reintallsreduksjon som rammer en selv, men ikke naboen.»

Slike konsultasjonsprosesser er ikke holdt.

Manglende vektlegging av unges rettigheter og behov

Reindriftsmyndighetene har ikke lagt vekt på å sikre rettighetene til ungdom i reindriften, og spesielt ungdom som er under oppbygging. Dette medfører i seg selv et folkerettsbrudd, både ved at disse ikke er sikret materielle rettigheter og at dette ikke er vektlagt i det som reindriftsmyndighetene hevder å være konsultasjonsprosesser.

Staten og reindriftsmyndighetene har etter FN's erklæring om urfolks rettigheter en spesiell plikt overfor ungdom. Det vises spesielt til erklæringens artikkel 22 som har slik ordlyd:

«1. Ved gjennomføringen av denne erklæring skal det legges særskilt vekt på rettighetene og de spesielle behovene til eldre, kvinner, ungdom, barn og personer med nedsatt funksjonsevne blant urfolk.»

Som fremstillingen av faktum viser, vil en forholdsmessig reduksjon spesielt ramme ungdom som Jovsset Ante I. Sara, og mye hardere enn andre.

Ungdommenes situasjon og problemstillingen knyttet til reindriftsutøvere under oppbygging har vært kjent hele tiden —uten at reindriftsmyndighetene har tatt grep for å løse dette.

Det vises bl.a. til at dette ikke har vært tema under konsultasjoner, samt at forskriftshjemmelen i reindriftsloven § 60 femte ledd ikke er brukt.

Når det gjelder forskriftshjemmelen vises det til uttalelsene i forarbeidene (Ot.prp. nr. 25(2006-2007), nestsiste avsnitt i kap. 8.18:

«Departementet kan ved forskrift gi utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall. Denne hjemmelen gir mulighet til å fastsette bestemte prosedyrer for reintallsfastsettelsen i områder hvor ressurs situasjonen er slik at reintallsfastsettelsen krever særskilt oppmerksomhet. I slike tilfeller kan det være behov for at det tidlig i prosessen legges opp til et forsterket samarbeid mellom siida/distrikt, myndigheter og forskning. For øvrig er det viktig at forskriften sikrer tilstrekkelig fleksibilitet slik at prosessen kan tilpasses de konkrete utfordringene. Sametinget og NRL vil bli konsultert under utarbeidelsen av forskriftene. Det vises for øvrig til merknadene til § 81 når det gjelder forskrifter og konsultasjoner med Sametinget og NRL.»

Denne uttalelsen viser at myndighetene har vært klar over problemstillingen og behovet for spesielle regler.

Nektelse av retten til å dyrke sin e en kultur

Vedtaket om forholdsmessig reduksjon vil føre til at Jovsset Ánte I. Sara nektes retten til å dyrke egen kultur gjennom å livnære seg av reindrift. Vedtaket krenker således hans rettigheter etter artikkel 27 i FNs konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter. Bestemmelsen er inkorporert gjennom menneskerettsloven. Det vises her til det som er anført i brevet 30. oktober 2012.

Strid med vernet av eiendom og vernet mot forskjellsbehandling

Det hevedes videre at en forholdsmessig reduksjon også vil være i strid med EMK's protokoll nr. 1 artikkel 1 som verner eiendom.

Forholdsmessig reduksjon vil også være et brudd på artikkel 26 i FNs konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter som gir beskyttelse mot forskjellsbehandling på grunnlag av eiendom. Både Jovsset Ánte I. Saras reinsdyr og hans rett til å benytte siidaens reinbeiteområder omfattes av vernet av eiendom samt vernet mot forskjellsbehandling.

Ved forholdsmessig reduksjon vil det i dette tilfelle innebære at han i motsetning til de andre siidaandeler ikke kan ha reindrift som hovednæring. Dette er en klar forskjellsbehandling.

Han vil heller ikke oppnå tilskudd etter reindriftsavtalen, og dette vil også være en forskjellsbehandling.

Det samme vil være tilfelle fordi forholdsmessig reduksjon vil frata ham muligheten til å livnære seg av reindrift på sitt tradisjonelle område og samtidig gi andre reineiere med store reinflokker mulighet til å bruke større deler av det området som han normalt ville ha til rådighet. Dette er en krenkelse av vernet om eiendom.

Vernet om eiendom er videre brutt ved at det ikke finnes noen avviklingsordninger for de reindriftsutøvere som blir tvunget til å avvikle som følge av forholdsmessig reduksjon. Det er heller ikke gjort noen skatte- eller avgiftsmessige tilpassinger for de som må avvikle, og reineieren må betale både skatt og merverdiavgift når han leverer reinflokken til slakteriet.

Spørsmål om ekspropriasjon

Dersom vedtaket opprettholdes vil det oppstå et spørsmål om det i realiteten er snakk om konfiskasjon av rettighetene til Jovsset Ánte I. Sara. Det hevedes at det i slike tilfeller må tildeles nytt reindriftsområde til ham, jfr. bestemmelsene i FN's erklæring om urfolks rettigheter artikkel 28 og ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 16, eller tilstå full ekspropriasjonserstatning.

På bakgrunn av disse forhold bes det om at pålegget rettet mot Jovsset Ánte I. Sara oppheves.

Deres behandling imøteses.»

Reindrifftsforvaltningens vurdering:

Prosesuelle vilkår:

Klagen er fremmet innen klagefristens utløp, og oppfyller de øvrige vilkår for å tas under behandling i Reindrifftsstyret.

Klagen tas til behandling.

Vurdering av klagen:

Reindrifften er og har vært den tradisjonelle levemåten for klager og hans familie i minnelige tider. Klager har aktivt drevet med reindrift i flere og innrettet seg tidlig mot et liv i reindrifften. For 2 ½ år siden overtok han sin tantes siidaandel og er nå i etableringsfasen som reindrifftsutøver i Fálá reinbeitedistrikt. Klager er nå 20 år og har nettopp tatt fagbrev i reindrift.

Fullmektig har i klagen oppstilt en sammensetning på hvordan en vårflokk på 75 dyr bør være og vist til ulike konsekvenser reintallet vil ha for klager. Ut fra denne sammensetningen vil klager årlig kunne ta ut 22 kalver til slakt. Etter fullmektigs regnestykket vil slakteutbytte utgjøre 14 080 kroner. Dette vil medføre at klager ikke vil motta tilskudd over reindrifftsavtalen fordi han ikke oppfyller kravet om avgiftspliktig inntekt fra slakt av kjøtt fra rein i eget merke på minimum 50 000 kr eks. mva. Etter dagens regelverk vil klager verken ha mulighet til oppnå tilskudd over reindrifftsavtalen, driftstilskudd, kalvetilskudd eller produksjonspremie som igjen vil medføre at klager ikke vil ha økonomisk mulighet til å ivareta sine plikter etter reindrifftsloven. Fullmektig anfører at vedtaket om forholdsmessig reduksjon vil medføre at klager ikke kan leve av reindrifften.

Videre viser fullmektig til Reindrifftsforvaltningens vurdering av at det fortsatt vil være grunnlag for drift for siidaandelen, og at vedtaket ikke er å anse som nektelse av utøvelse av kultur. Dette mener fullmektig er feil vurdering av faktum som medfører at vedtaket er feil. Fullmektig ber om redegjørelse for Reindrifftsforvaltningens resonnement og metode som er lagt til grunn for overnevnte vurdering.

Det er blitt innhentet redegjørelse fra LMD av 17.10.12 som legges til grunn for denne konkrete saken av Reindrifftsforvaltningen: *«Art 27 forbyr etter sin ordlyd at personer som tilhører de særskilt oppregnede minoriteter, blir "denied", altså nektet, retten til å utøve sin kultur. Bestemmelsen retter seg følgelig direkte mot tilfeller hvor personer blir avskåret fra å dyrke sin kultur. Det vil ikke være tilfelle her. Et vedtak om forholdsmessig reduksjon innebærer i verste fall at enkeltsamers utøvelse av reindrift blir ulønnsom, men innebærer ingen nektelse av fortsatt drift.*

Det fremgår av Menneskerettighetskommisjonens (MRKs) praksis at også reguleringer som ikke er rene nektelser, men som i praksis likevel vil fremstå som dette, også vil være i strid med artikkel 27. Se for eksempel Howard v. Canada (1999), punkt 12.7, og Ilmari Lansman et al v. Finland (1994) punkt 9.4 og 9.5.

Men MRK har på samme tid åpnet for at tiltak som i praksis innebærer en nektelse av enkeltpersoners rett til å utøve sin kultur etter omstendighetene kan være i samsvar med bestemmelsen. Her er særlig Ivan Kitok v. Sweden (1985) relevant. Kitok hadde blitt nektet retten til å utøve reindrift i medhold av en vedtatt lov som hadde som formål å begrense antallet

reindriftsutøvere av økonomiske og økologiske grunner. For MRKs vurdering av saken, se særlig punktene 9.5 og 9.8 i saken. MRK kom til at det ikke forelå en krenkelse i saken.

Dersom en restriksjon på et enkeltmedlems rett til å utøve sin kultur har en fornuftig og objektiv begrunnelse og er nødvendig for den fortsatte levedyktigheten og velferden for minoriteten som helhet, vil denne ikke kunne sies å stride mot artikkel 27.

I vår sak innebærer ikke vedtaket om forholdsmessig reduksjon at enkelte reindriftssamer blir nektet retten til å utøve reindrift, slik tilfellet var i Kitok-saken. I så måte er tiltaket allerede i overensstemmelse med artikkel 27. Dersom vedtaket om forholdsmessig reduksjon innebærer at enkeltsamers drift blir så ulønnsom at de velger å slutte i reindriften, kan dette muligens sees som at det i praksis foreligger en nektelse av disse enkeltsamenes rettigheter etter artikkel 27. Men dette vil uansett være i samsvar med artikkel 27, all den tid restriksjonen på øvre reintall har en objektiv og fornuftig begrunnelse, og også er nødvendig for den fortsatte levedyktigheten og velferden for reindriften som helhet.»

Reindrifftsloven § 16 fjerde ledd har en regel som fastslår at «hvis en siidaandel eller en sideordnet rekrutteringsandel har hatt et reintall på under 50 i fem år, må den avvikles som siidaandel». Avvikling av en siidaandel betyr at lederen må finne en annen siidaandel å ha reinen hans i, eventuelt at reinene må slaktes. Hvis alle siidaandels rein slaktes som følge av avvikling av siidaandelen, går reineiers merke ut av bruk, noe som kan medføre sletting av merke etter 4 år, jf. reindrifftsloven § 38 fjerde ledd. Når et merke slettes så mister vedkommende reindrifftsretten slik den er beskrevet i reindrifftslovens kapittel 2.

Etter gjennomført forholdsmessig reduksjon vil siidaandel Jovsset Ánte I. Sara ha reintall på 75 dyr i vårflokk. Hvis man tar med risiko for rovdyrtaap, vanskelige værforhold på vinterbeite og øvrige faktorer, foreligger det en mulighet for at siidaandelens reintall faller under 50 rein i vårflokk, og siidaandelen kommer dermed inn under anvendelsesområde til reindrifftsloven § 16 fjerde ledd. Dette er et spørsmål som eventuelt må tas stilling til fem år etter at reduksjonen er gjennomført, og en eventuell avvikling av siidaandel er et faktum.

Når det gjelder forhold til folkeretten, vises det til fremstillingen ovenfor om LMD og MRK sin vurdering av spørsmålet om avvikling på grunn av ulønnsom drift og andre forhold. Som avbøtende tiltak vurderer Reindrifftsforvaltningen det som hensiktsmessig at distrikt 20 Fálá blir varslet om at det finnes en siidaandel i distriktet som står i fare for å komme under 50 rein slik at den blir omfattet av avviklingsbestemmelsen i reindrifftsloven § 16 fjerde ledd. På denne måten kan distriktet iverksette tiltak som hindrer at Jovsset Ánte I. Sara må slutte med reindrift fordi han ikke tilfredsstiller lovens krav til minste reintall.

For øvrig vises det til «Grunnlagsdokument – Reindrifftsloven § 60 – Vedtak om pålegg om forholdsmessig reduksjon».

Klagers anførsler fører ikke fram.

Subsidiært anføres at vedtaket medfører en rekke brudd på folkerettens regler om urfolk og minoriteter, samt vernet om grunnleggende menneskerettigheter. Vedtaket er således ikke i tråd med reindrifftslovens § 3, menneskerettsloven eller grunnlovens § 110a.

1. Mangelfull konsultasjon

Det anføres at Reindrifftsforvaltningen ikke har konsultert med siidaen i spørsmålene om øvre reintall for distriktet, frist for reduksjonsplan eller selve reduksjonsplanen.

Det anses ikke tilstrekkelig å vise til den tidligere kontakten som har skjedd i forbindelse med bruksreglene. Dette begrunnes med at mange av reglene i reindrifftsloven er nye regler som medfører behov for tettere oppfølging. Videre vises det til at spørsmålet om reduksjon av reintall er av en alvorlig karakter som krever grundige konsultasjonsprosesser. På denne bakgrunn påberopes det saksbehandlingsfeil som alene må føre til at pålegg om forholdsmessig reduksjon ikke kan opprettholdes.

Reindrifftsforvaltningen har i forbindelse med prosessen om reintallsreduksjon innhentet avklaring fra Landbruks- og matdepartementet i forhold til konsultasjonsplikten som følger av ILO konvensjonens art. 6. I deres brev av 17.10.2012 står følgende om konsultasjonsplikten etter art. 6:

«Artikkelen innebærer en forpliktelse for staten til å konsultere samer i saker som berører dem direkte. Konsultasjoner må ikke foretas med den enkelte. I utgangspunktet er det de representative institusjoner for samene som skal konsulteres ...

I arbeidet med ny reindrifftslov ble høringsbrev og utredning sendt til representanter for den samiske befolkning blant annet Norske Reindrifftssamers Landsforbund (NRL), Sametinget og Reinbeitedistriktene. I forbindelse med proposisjonsarbeidet ble det gjennomført konsultasjoner med Sametinget og NRL. Samene ble altså konsultert gjennom deres representative organisasjoner. Departementet er av den formening at disse konsultasjonene var tilstrekkelig til å oppfylle artikkel 6 i denne forbindelse.

Artikkel 6 nedfeller også en plikt for myndighetene til å rådføre seg med vedkommende folk når det overveies å innføre administrative tiltak som får direkte betydning for dem. Når det gjelder vedtak om fastsettelse av øvre reintall, er det departementets mening at sommersiidaen etter loven er gitt mulighet til å innvirke på fastsettelsen av reintallet, og at konsultasjonsretten er oppfylt også i denne forbindelse. Etter departementets syn ivaretas de hensyn som den nasjonale konsultasjonsprosedyren skal ivareta, gjennom reindrifftslovens bestemmelser om utarbeidelse av bruksregler.

Utgangspunktet etter reindrifftsloven er at distriktsstyrene i bruksreglene skal fastsette et øvre reintall for den enkelte sommersiida, jf. § 57, jf. §§ 58 og 60. Fastsettelsen skal skje i samarbeid med siidaen, jf. § 58 annet ledd. Utkastet til bruksregler — herunder til regler om øvre reintall — skal også behandles på distriktets årsmøte, hvor alle reineierne er representert, og hvor hver siidaandel har sin stemme. Den enkelte siida og siidaandel har følgelig innvirkning på det reintall som fastsettes, både gjennom dette og gjennom sin representant i distriktsstyret (det er normalt en representant for hver sommersiida i distriktsstyret)...

Ettersom virkningen av å ha et for høyt reintall i slike tilfeller følger direkte av loven, kan departementet ikke se at en konsultasjonsrett for siidaen, siidaandelen eller den enkelte reindrifftsutøver vil ha noen betydning for vedtaket om forholdsmessig reduksjon som treffes. Departementet finner derfor ikke at det foreligger en konsultasjonsplikt her, verken etter ILO artikkel 6 eller SP artikkel 27. Departementet vil dessuten påpeke at loven var grundig konsultert før det ble vedtatt, og at dette også taler for at det ikke foreligger en konsultasjonsrett her.

Når det gjelder fastsettelsen av lengden på fristen for reduksjon, gir loven Reindrifststyret rom for skjønn. På denne bakgrunn sendte Reindrifstforvaltningen ut et forhåndsvarsel til alle siidaandeler som ble berørt av reduksjonene, slik at de kunne få uttale seg i saken og komme med innspill, blant annet synspunkter på fristens lengde.»

Reindrifstforvaltningen stiller seg bak Landbruks og matdepartementets vurdering av konsultasjonsplikten.

Anførselene fører ikke fram.

2. Manglende vektlegging av unge rettigheter og behov

Fullmektig anfører at Reindrifstforvaltningen ikke har lagt vekt på å sikre rettighetene til ungdommen i reindriften, særlig ungdom som er under oppbygging. Dette er et brudd på folkeretten.

Etter FN's erklæring om urfolksrettigheter artikkel 22 har myndighetene en særlig plikt overfor ungdom. Pålegg om reduksjon vil ramme klager hardt og det vises til konsekvensene som er beskrevet tidligere.

Den norske oversettelsen av artikkel 22 lyder som følgende:

«1. Ved gjennomføringen av denne erklæring skal det legges særskilt vekt på rettighetene og de spesielle behovene til eldre, kvinner, ungdom, barn og personer med nedsatt funksjonsevne blant urfolk.

2. Statene skal, sammen med vedkommende urfolk, treffe tiltak for å sikre at kvinner og barn tilhørende urfolk er fullt ut beskyttet og sikret mot enhver form for vold og diskriminering.»

Norge har, ved å stemt for Urfolkserklæringen, anerkjent de politiske og moralske forpliktelsene overfor samene som urfolk. Erklæringen er ikke et bindende folkerettslig dokument, men legger likevel viktige føringer for arbeidet med å anerkjenne urfolksrettigheter. I st.prp. nr.1 (2007-2008) uttrykker Regjeringen at «*Norges politikk anses å være i overensstemmelse med Urfolkserklæringen*».

Reindrifstforvaltningen viser til at reindrifstnæringen er avhengig av vellykket generasjonsskifte. Dette kan tale for å vurdere om grunnlaget for reindriften for den enkelte siidaandel som følge av en stor reduksjon blir så svekket, at neste generasjon ikke får mulighet eller ønske om å overta etter sine foreldre, slik at siidaandelen blir nødt til å avvikle. Sikring av grunnlaget for rekruttering er nevnt i forarbeidene til reindrifstloven som et av momentene som skal vurderes for å avgjøre om reindriften er bærekraftig.

I dette tilfellet er både lovteksten og forarbeidene klar på at det skal foretas en forholdsmessig reduksjon av reintallet, og det skal etter rettspraksis derfor svært mye til før lovforståelsen kan settes til side på grunn av formålsbestemmelsen. Derfor kan ikke dette hensynet tilsi en annen forståelse av lovens ordlyd. Synet i rettspraksis er også at hvis loven er tilstrekkelig klar, så går loven foran rimelighetshensyn, selv om resultatet kan bli urimelig. Formålsbestemmelsen vurderes ikke å innskrenke Reindrifststyrets kompetanse til å fatte vedtak om forholdsmessig reduksjon i dette tilfellet.

Fullmektig anfører at situasjonen til ungdom som er tilknyttet reindriften og under etablering av egen siidaandel har vært kjent hele tiden uten at myndighetene har tatt problemstillingen på alvor. Videre anfører fullmektig at dette ikke har vært et tema under konsultasjon, samt at forskriftshjemmelen i reindriftslovens § 60 (5) ikke er brukt.

Reindriftsforvaltningen viser til overnevnte vurdering angående konsultasjonsplikten etter ILO konvensjonens artikkel 6. I forhold til forskriftshjemmelen i reindriftslovens § 60 (5) har fullmektig vist til uttalelsene i ot.prp. nr. 25 (2006-2007) nest siste avsnitt i kap. 8.18 hvor det fremkommer at «*departementet kan ved forskrift gi utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall*».

Reindriftsforvaltningen konstaterer at det ikke er utarbeidet en forskrift med bestemmelser om fastsettelse av reintall. Det vises derimot til Landbruks- og matdepartementets opprettelse av arbeidsgruppen med representanter fra reindriften, forskning og myndighetene for å utvikle kriterier for økologisk bærekraftig reintall. Kriterieutvalget avleverte rapporten «*Kriterier/indikatorer på økologisk reintall*» juni 2008. På bakgrunn av kriterieutvalgets rapport, utarbeidet Landbruks- og matdepartementet «*Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall*» for næringen og myndighetene i forbindelse med fastsettelse av øvre reintall i Finnmark. Veilederen ble ferdigstilt i desember 2008.

Verken rapporten eller veilederen anga en metode for fastsettelsen av reintallet. Metoden som ble lagt til grunn for fastsettelse av det øvre reintallet i hvert enkelt distrikt, ble utarbeidet av Reindriftsforvaltningen. Se saks nr. 12/11 «*Grunnlagsdokument for offentlig fastsettelse av øvre reintall for sommerbeitedistrikter i Vest- Finnmark reinbeiteområde*».

Anførselene fører ikke fram.

3. Nektelse av retten til å dyrke sin egen kultur

I følge fullmektig vil vedtaket om forholdsmessig reduksjon føre til at klager nektes retten til å dyrke sin egen kultur gjennom å livnære seg av reindriften. Fullmektig viser til sin uttalelse i brev av 30.10.2012 hvor det fremkommer at vedtaket om forholdsmessig reduksjon vil for klager være et vedtak om avvikling av reindrift og viser til reindriftslovens § 11 hvor det fremkommer at områdestyret kan nekte etablering av ny siidaandel dersom det gjennomsnittlige reintall i den enkelte siidaandel blir under 250 rein beregnet i forhold til fastsatt øvre reintall for siidaen.

Vedtaket om forholdsmessig reduksjon er i strid med SP art. 27 og dermed ulovlig.

Reindriftsforvaltningen kan ikke utelukke at driften blir ulønnsom, men vedtaket innebærer ingen nektelse av fortsatt drift. Det vises til tidligere nevnte redegjørelse fra LMD av 17.10.2012 angående tolkning av SP. art. 27.

Anførselen fører ikke fram.

4. Strid med vernet av eiendom og vernet mot forskjellsbehandling

Videre har fullmektig anført at vedtaket strider med EMK's protokoll nr.1 artikkel 1 som verner om eiendom. Forholdsmessig reduksjon strider også mot SP art. 26 som gir beskyttelse mot forskjellsbehandling på grunnlag av eiendom. Anførselene begrunnes med følgende punkter:

- Klager vil ikke kunne ha reindrift som hovednæring
- Klager vil ikke kunne oppnå tilskudd etter reindriftsavtalen

- Vedtaket vil frata klager muligheten til å livnære seg av reindriften på sitt tradisjonelle området og samtidig gi andre reineiere med store reinflokker mulighet til å bruke store deler av det området klager normalt har til rådighet
- Det foreligger ingen avviklingsordninger for reindriftsutøverne som blir tvunget til å avvike som følge av forholdsmessig reduksjon. Videre er det heller ikke gjort skatte- og avgiftsmessige tilpasninger for de som må avvike.

SP art. 27 må sees i sammenheng med de andre bestemmelsene i konvensjonen, deriblant art. 26. Art. 26 uttrykker et generelt likebehandlingsprinsipp som art. 27 gjør unntak fra ved å slå fast at personer som tilhører etniske, religiøse eller språklige minoriteter ikke skal nektes retten til å utøve sin kultur.

Reindriftsforvaltningen kan ikke se at regelen om å redusere forholdsmessig skal være i strid med hensynet til likebehandling. Alle skal redusere med lik prosent. Reindriftsforvaltningen kan ikke se at hensynet til likebehandling i reindriftnæringen kan spille inn i dette konkrete vedtaket, all den tid det er nødvendig å foreta disse reduksjonene for å ivareta den videre levedyktigheten av reindriften i reinbeitedistriktet.

Når det gjelder avviklingsordninger, kjenner ikke Reindriftsforvaltningen til noen slike ordninger per i dag, men viser til den offentlige rapporten fra arbeidsgruppa vedrørende tiltak for reineiere som blir nødt til å slutte med reindrift som følge av reduksjonsprosessen. Ovennevnte rapport er lagt ut på Reindriftsforvaltningens hjemmeside og er tilgjengelig for samtlige som har spørsmål i forbindelse med tiltak ved avvikling. For øvrig er spørsmålet av politisk art, og tilligger ikke Reindriftsforvaltningen eller Reindriftsstyret å vurdere.

Klagers anførsler fører ikke fram.

Vurderingen av andre forhold ved vedtaket:

Fullmektig viser til at dersom vedtaket om forholdsmessig reduksjon blir stående, oppstår spørsmålet om det er foreligger ekspropriasjon av klagers rettigheter. Det anføres at det i slike tilfeller må tildeles nytt reindriftsområde til klager, jf. FN's erklæringer om urfolks rettigheter artikkel 28 og ILO konvensjonens artikkel 16 eller tilstås full ekspropriasjonsersatning.

Urfolkserklæringens art. 28 om handler urfolks rett til avhjelping eller erstatning *«for de landområder, territorier og ressurser de tradisjonelt har eid eller på annen måte har befolket eller brukt, og som er blitt konfiskert, fratatt dem, okkupert, brukt eller påført skade uten deres frie og informerte forhåndssamtykke»*. Videre fremgår det av artikkelens annet ledd at *«erstatningen skal ytes i form av landområder, territorier og ressurser av samme kvalitet og med samme størrelse og rettslige status, eller i form av økonomisk erstatning eller annen passende godtgjøring.»*

Som tidligere nevnt er erklæringen ikke et bindende folkerettslig dokument, men erklæringen legger viktige føringer for arbeidet med å anerkjenne urfolksrettigheter og Regjeringen har uttrykt at *«Norges politikk anses å være i overensstemmelse med Urfolkserklæringen»*.

ILO konvensjonens art. 16 fastslår som et grunnprinsipp at urfolk ikke bør fjernes fra sine landområder. Dersom flytting blir nødvendig, bør det kun benyttes under omstendigheter som er uunngåelige og kun etter et fritt og informert samtykke. Artikkelen har videre bestemmelser om offentlige høringer, urfolkets rett til å vende tilbake til sine landområder, utarbeidelse av plan for eventuell nybosetting og rehabilitering, samt rett til full erstatning for eventuelle tap eller skade forårsaket av flyttingen.

Reindriftsforvaltningen mener verken Urfolkserklæringens art. 28 eller ILO konvensjonens artikkel 16 kommer til anvendelse da det ikke er snakk om vedtak om å flytte siidaandelen fra reinbeiteområdet. Vedtak om pålegg om reduksjon av reintall til et bærekraftig nivå begrunnes med å sikre det materielle grunnlaget for reindriften i distrikt 20 Fálá.

Anmodning om utsatt iverksettelse:

Klager har bedt om utsatt iverksettelse av vedtaket til klagen er blitt avgjort jf. forvaltningsloven § 42.

Etter forvaltningsloven § 42 kan reindriftsstyret utsette iverksettelse av vedtak, der vedtaket fortsatt er klagbart, under klagebehandling, det er varslet søksmål eller klage til sivilombudsmannen. Det samme kan gjøres der vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 er tilstede. Vurderingen om utsatt iverksettelse kan gjøres av eget tiltak der saken er under klagebehandling eller at klagefristen ikke er utløpt.

Forarbeidene presiserer at dette er *«en adgang - og ikke en plikt - for forvaltningsorganet til å beslutte utsatt iverksettelse. Forvaltningsorganet står i utgangspunktet fritt til å avgjøre om en slik beslutning skal treffes.»* (Ot.prp. nr. 75 (1993-1994) pkt. 19.4).

Bestemmelsen er begrunnet med rettssikkerhetshensyn. Det kan i enkelte tilfeller være slik at gjennomføring av et vedtak ikke lar seg rette opp igjen senere, eller blir vanskelig og kostbart å rette opp. Rettssikkerhetshensyn er tungtveiende hensyn i en avgjørelse om det skal gis utsettende virkning, men de er likevel ikke de eneste hensynene som skal vurderes. Det må gjøres en helhetsvurdering av saken. Momentene i vurderingen vil være sakens art, hva er den offentligrettslige begrunnelsen for vedtaket, hva som er partens interesse i å kreve utsatt iverksettelse, hensynet til eventuelle motparter, og hva antas å bli utfallet av en eventuell klagebehandling, (Forvaltningsloven med kommentarer, 5. utgave, 2011, Geir Woxholth s. 657)

Reindriftsstyret kan sette vilkår for avgjørelse om utsettelse. Dersom utsettelse avslås, så skal det begrunnes. Et avslag regnes som en prosessledende beslutning og er derfor ikke påklagbar.

Hovedregelen er at vedtak trer i kraft straks de er truffet. Eventuell utsatt iverksettelse kan gis dersom vilkårene for omgjøring er til stede. Her må man også se på det opprinnelige vedtakets innhold og konsekvensene av å følge dette i påvente av endelig avgjørelse på klagen. Den foreliggende sak dreier seg om pålegg om reintallsreduksjon som skal gjennomføres over flere år. Det understrekes at det dreier seg om oppfølging av et pålegg om reintallsreduksjon i en siida hvor reintallet er vesentlig over det fastsatte og hvor det er tungtveiende grunner for at reintallstilpasningen følges opp. Siidaandelen skal samlet redusere med 35,6 % over tre år, og fra et reintall på 116 pr 31.03.2012 til 75 pr 31.03.2015. I vedtaket er dette reduksjonskravet fordelt med hhv 5 %, 47,5 % og 47,5 % de respektive år.

Det kan ikke sies eksakt når klagen vil være endelig avgjort, men det bør under alle omstendigheter skje i god tid før utgangen av driftsåret 2013/14 dvs før 31.03.2014. Reindriftsdirektøren kan ikke se at det i dag foreligger forhold som tilsier omgjøring av vedtaket om reduksjonskrav for siidaandelen og kan heller ikke se at det å følge pålegget som er gitt for reintallsreduksjon for driftsåret 2012/13 og for følgende driftsår, medfører konsekvenser som tilsier utsatt iverksettelse inntil klagen er avgjort.

Reindriftsforvaltningen anbefaler ikke at Reindriftsstyret gir utsatt iverksettelse for dette vedtaket.

Forslag til vedtak:

1. Reindrifststyret tar ikke klagen på sak 326/13 til følge og sender klagen videre til behandling i Landbruks- og matdepartementet.

Begrunnelse:

Reindrifststyret kan ikke utelukke at klagers reindrift blir ulønnsom, men vedtaket innebærer ingen nektelse av utøvelse av kultur. Da siidaandelen skal redusere til 75 dyr per 31.03.2015 er det en reell mulighet for at siidaandelens reintall kan falle under 50 rein i vårflokk, og dermed komme under anvendelsen av reindrifstlovens § 16 (4). Reindrifststyret viser til Reindrifstforvaltningens vurdering av avbøtende tiltak.

Konsultasjonsplikten etter ILO art. 6 anses overholdt og det vises til gjennomførte konsultasjoner med Norske Reindriftssamer Landsforbund og Sametinget i forbindelse med utarbeidelse av ny reindrifstlov. Videre vises det til at konsultasjonsplikten er ivaretatt gjennom reindrifstlovens bestemmelser om distriktets utarbeidelse av bruksregler. Reindriften er avhengig av et vellykket generasjonsskifte, og rekruttering er også nevnt i forarbeidene som et av momentene i vurderingen av om reindriften skal vurderes som bærekraftig.

Både lovtekst og lovens forarbeider er klar på at det skal foretas en forholdsmessig reduksjon av reintallet. Dersom loven er tilstrekkelig klar, vil loven etter rettspraksis gå foran rimelighetshensyn selv om resultatet kan bli urimelig for den enkelte. Videre kan ikke Reindrifststyret se at hensynet til likebehandling kan spille inn ved i vurderingen av vedtaket da reduksjon av reintall er nødvendig for å ivareta den videre levedyktigheten av reindriften i distriktet.

2. Reindrifststyret gir ikke utsatt iverksettelse for vedtaket inntil klagen er fremmet og avgjort med hjemmel i forvaltningslovens § 42.

Begrunnelse:

Reindrifststyret har vurdert at pålegget som er påklaget gjelder reintallsreduksjon i en siida hvor reintallet er vesentlig over det fastsatte, og det er dermed tungtveiende grunner for at reintallstilpasninger følges opp. Det er vurdert at klagen vil bli avgjort i god tid innen utgangen av driftsåret 2013/2014. Konsekvensene av å følge vedtaket vurderes å ikke være av en slik karakter som tilsier at utsatt iverksettelse bør gis. Dette er vurdert ut fra antall rein som klager plikter å redusere innen denne perioden, og eventuelt utfall av en klagebehandling.

Møtebok/Čoahkkingirji

Arkivref: 2014/290-6 / 625		Saksbehandler: Asbjørn Kulseng
Saknr: 45/15	Styre: Reindriftsstyret	Møtedato: 16.09.2015

Unntatt iht.: §13

Jovsset Ante I. Sara - YB11 - Vedtak om pålegg etter reinl. § 75 og tvangsmulkt etter reinl. § 76

Forslag til vedtak:

Med hjemmel i reindrifstlovens § 75 pålegges siidaandelen YB11, v/ siidaandelsleder Jovsset Ante I. Sara å etterkomme Reindriftstyrets vedtak i sak 326/13 om å redusere sitt reintall til 75 dyr. Pålegget skal etterkommes innen 02.11.2015.

Med hjemmel i reindrifstlovens § 76 vil Reindriftsstyret ilegge siidaandel YB11 v/ siidaandelsleder Jovsset Ante I. Sara en tvangsmulkt på 2 kr per dag for det antall rein som overstiger reintallet vedtatt i sak 326/13. Tvangsmulkten vil løpe fra 03.11.2015 og frem til pålegget er etterkommet, det vil si til siidaandelens reintall er på 75 dyr.

Saksframstilling:

Reinbeitedistrikt 20 Fála har i vedtak fra Landbruks- og matdepartementet av 23.01.12 fått fastsatt et øvre reintall på 2000 rein i vårflokk. Per 31.03.12 var reintallet på 3105 rein i vårflokk.

Distriktet kom ikke til enighet om en reduksjonsplan, noe som resulterte i at Reindriftsstyret traff vedtak om forholdsmessig reduksjon av reintall for siidaandelen til Jovsset Ante I. Sara jf. vedtak i sak 326/13. Vedtaket ble orientert om i brev av 28.02.13 og lød som følger:

Vedtak:

Med hjemmel i reindrifstloven § 60, 3. ledd pålegges siidaandelen til Jovsset Ante I. Sara å redusere antall rein i vårflokk i siidaandelen fra 116 til 114 dyr innen 31.03.13, fra 114 til 94 dyr innen 31.03.14 og fra 94 til 75 dyr innen 31.03.15.

Begrunnelse:

Øvre reintall for Reinbeitedistrikt 20 Fala er blitt fastsatt i vedtak av Landbruks- og matdepartementet av 14.12.12 til 2000 rein i vårflokk. På bakgrunn av tallene fra offentlig godkjent melding om reindrift per 31.03.12 er ikke vedtaket blitt overholdt. Reinbeitedistriktet fikk mulighet til å utarbeide reduksjonsplan innen vedtatt frist, noe som ikke var blitt gjennomført. På bakgrunn av dette blir siidaandelen pålagt å redusere reintallet med 35,6 % ned til det lovlige reintallet i samsvar med vedtak av 14.12.12. Reindriftsstyret anser reduksjonsfrist over tre år, slik at hele reduksjonen skal være gjennomført innen 31.03.15 som tilstrekkelig for å gjennomføre reduksjonen og samtidig ivareta siidaandelens interesser. For øvrig vises det til vurdering av fristen i saksframstillingen. Reindriftsstyret har også vurdert forholdet til Grunnloven § 110a og de folkerettslige bestemmelser, og det vises til saksframstillingen om dette.

Jovsset Ante I. Sara påklaget vedtaket 14.03.2013. Klagen ble endelig behandlet av Landbruks- og matdepartementet som ikke tok klagen til følge, jf. vedtak av 10.03.2014.

Melding om reindrift, som ble godkjent av Fylkesmannen i Finnmark den 08.06.2015, viser at reintallet i siidaandelen er på 215 dyr, noe som betyr at pålegget i sak 326/13 ikke er fulgt.

På bakgrunn av at siidaandelen ikke hadde redusert i henhold til overnevnte pålegg, ble siidaandelen i brev av 23.07.2015 varslet om mulig pålegg etter reindriften (reintl.) § 75 og mulig tvangsmulkt etter reintl. § 76.

I varselet viste Landbruksdirektoratet til at reintallet i enkelte distrikter/siidaer i Finnmark over lengere tid har vært for høyt. Hensikten med pålegget i sak 326/13 var å sørge for at reinbeitedistriktets reintall i vårflokk blir i samsvar med det bærekraftige reintallet i distriktet som Landbruks- og matdepartementets vedtak av 23.01.2013 (vedtak om øvre reintall) er et uttrykk for. Vedtak om øvre reintall er et offentligrettslig vedtak. Det er dermed i det offentliges interesser at vedtaket blir fulgt, og at reintallet i distriktet er i samsvar med Reindrifststyrets vedtak om øvre reintall for distriktet.

På bakgrunn av at siidaandelen ikke har fulgt pålegget i sak 326/13 og det foreligger offentlige interesser, er det etter Landbruksdirektoratets vurdering nødvendig å pålegge siidaandelen å redusere til 75 rein etter reintl. § 75 slik at distriktets reintall vil bli i samsvar med distriktets bærekraftige reintall.

Landbruksdirektoratet har kommet til at det er mest hensiktsmessig å kombinere pålegg etter § 75 med tvangsmulkt etter § 76. I forarbeidene til loven kommer det fram at det må foretas en rimelighetsvurdering ved valg av sanksjon. Det vises til ot.prp. nr. 25 (2006-2007) merknader til § 74 hvor det står som følger:

«Områdestyret eller reindrifststyret må imidlertid sørge for at sanksjonene står i rimelig forhold til overtredelsen, og dersom det utferdiges flere typer sanksjoner for samme overtredelse, må disse samordnes slik at de ikke rammer på en urimelig måte. Ved utferdigelsen av sanksjoner skal det særlig tas hensyn til alvorlighetsgraden av overtredelsen, muligheten for å unngå overtredelsen, samt fordeler av overtredelsen.»

Frist for uttalelse ble satt til 17.08.2014. Landbruksdirektoratet mottok uttalelse fra advokat Trond P. Biti på vegne av siidaandelslederen den 14.08.2015. Uttalelsen er lagt ved saksframlegget.

Det bemerkes at siidaandelslederen har stevnet Staten v/ Landbruks- og matdepartementet for prøvelse av gyldigheten av vedtaket om forholdsmessig reduksjon.

Landbruksdirektoratets vurdering av saken:

Den 14.08.2015 mottok Landbruksdirektoratet uttalelse på forhåndsvarselet. Advokat Biti anfører at det ikke er rettslig grunnlag for pålegget. Det vises til uttalelsen om dette.

Landbruksdirektoratet viser til at vedtaket om forholdsmessig reduksjon er endelig avgjort av forvaltningen jf. Reindrifststyrets vedtak i sak 326/13 og Landbruks- og matdepartementet vedtak av 10.03.2014. Hva gjelder gyldigheten av vedtaket om forholdsmessig reduksjon og advokat Bitis sine anførsler, vises det til vedtaket i sak 326/13 og Landbruks- og matdepartementets vurdering av klagen på vedtaket av 10.03.2014.

Landbruksdirektoratet mener det er nødvendig med vedtak om pålegg etter reinl. § 75 og tvangsmulkt etter reinl. § 76.

1. Pålegg etter reinl. § 75 om å redusere sitt reintall i henhold til vedtak i sak 326/13.

Reindriftsloven § 75 lyder som følger:

«Drives virksomhet i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser, skal reindriftsstyret eller fylkesmannen, når offentlige interesser tilsier det, gi nødvendige pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør, herunder pålegg om retting og fjerning av ulovlig oppførte hytter og anlegg mv. Slike tiltak kan kreves gjennomført innen en nærmere fastsatt frist. Reindriftsstyret kan delegere sin myndighet etter paragrafen her til Statens reindriftsforvaltning.»

- a. Vilkåret om at det må foreligge et ulovlig forhold

Dersom det foreligger virksomhet som er i strid med bestemmelsene i reindriftsloven eller vedtak gjort i medhold av reindriftsloven, skal Reindriftsstyret gi nødvendig pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør om offentlige interesser tilsier det.

Hovedvilkåret som etter bestemmelsen må være oppfylt før man utferdiger et pålegg, er at det må foreligge et ulovlig forhold etter reindriftslovens bestemmelser eller vedtak truffet i medhold av disse. Siidaandelen har ikke fulgt pålegget om forholdsmessig reduksjon i sak 326/13. Vedtak i sak 326/13 ble gitt med hjemmel i reinl. § 60 tredje ledd og hovedvilkåret for å kunne ilegge pålegg er dermed oppfylt siden siidaandelens virksomhet er i strid med vedtak gjort i medhold av reindriftsloven.

- b. Vilkåret om at det må foreligge offentlige interesser

Reindriftsloven stiller også krav om at det må foreligge offentlige interesser i saken som tilsier at det skal gis pålegg om opphør av det ulovlige forholdet.

I departementets merknader til § 75 kommer det fram at dersom det foreligger offentligrettslige vedtak, for eksempel om reintall, vil det klare utgangspunkt være at det foreligger en offentlig interesse i at vedtaket etterleves, jf. ot.prp. nr.25 (2006-2007) s. 72.

Hensynet bak reintallsvedtakene (fastsettelse av øvre reintall), samt vedtakene om forholdsmessig reduksjon, er at det foreligger overbeiteproblematikk i Finnmark. Ved å redusere reintallet vil beitegrunlaget for fremtidig reindrift sikres og det vil også gi bedre dyrevelferd og produksjon enn i dagens reindrift. Reintallstilpasningen er dermed rasjonelt begrunnet i behovet for å beskytte beiteområdene fra en overbeiting og sikre beitegrunlaget for fremtidig reindrift.

Etter Landbruksdirektoratets vurdering anses det nødvendig å pålegge siidaandelen å etterleve Reindriftsstyrets vedtak ved å redusere til 75 rein slik at distriktets reintall vil bli i samsvar med distriktets bærekraftige reintall.

Vilkåret om at det må foreligge offentlige interesser er således oppfylt.

- c. Vilkåret om at pålegget må være nødvendig

I denne aktuelle saken foreligger en ulovlig virksomhet, samt offentlige interesser i å bringe det ulovlige forholdet til opphør.

Etter § 75 er det bare nødvendige pålegg som skal gis. Hva som anses som nødvendig vil bero på en skjønnsmessig vurdering. Ved utøvelsen av dette skjønnnet stilles det krav til hensiktsmessighet, rimelighet, likebehandling og forholdsmessighet. Med dette menes at reaksjonen ikke skal være større enn nødvendig, men samtidig skal den være egnet til å bidra til at siidaandelen reduserer sitt reintall i henhold til vedtak i sak 326/13.

Landbruksdirektoratet mener det er nødvendig at reintallet i siidaandelen reduseres i henhold til vedtaket i sak 326/13. Landbruksdirektoratet viser til at reintallstilpasningen er rasjonelt begrunnet i behovet for å beskytte beiteområdene fra en overbeiting og sikre beitegrunnlaget for fremtidig reindrift.

d. Frist for å etterkomme pålegget

Pålegg etter § 75 kan kreves gjennomført innen en fastsatt frist. Fristens lengde må vurderes konkret fra sak til sak og ut i fra hva siidaandelen har mulighet til å gjennomføre innenfor fristen.

Reindrifststyret skal, etter ILO konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO) art. 8, ta tilbørlig hensyn til samiske sedvaner og rettsoppfatninger ved anvendelse av nasjonale lover og regler. ILO art. 8 innebærer at samiske sedvaner og rettsoppfatninger kan spille inn i Reindrifststyrets saksbehandling og innholdet i vedtakene.

Samiske skikker, slik som driftssystemet, anses som sedvane etter denne bestemmelsen. Slaktetidspunktene vil også varieres fra distrikt til distrikt. Reindrifststyret må derfor ta hensyn slike forhold ved blant annet fastsettelse av tidsfrister for når sanksjoner begynner å løpe.

I forhåndsvarselet antydet Landbruksdirektoratet en tidsfrist til 02.11.2015 for å etterkomme pålegget.

Ut i fra opplysninger om at siidaandelen normalt tar ut rein til slakt i september hvert år og på bakgrunn av tradisjonelle flyttemønster slik de fremgår av distriktets bruksregler av 02.07.2011, har Landbruksdirektoratet vurdert at siidaandelen vil ha mulighet til å gjennomføre reduksjonen innen 02.11.2015. Tidsfristen gir også rom for at siidaandelen vil kunne inngå eventuell avtale med slakterier om slakt.

2. Vedtak om tvangsmulkt etter reinl. § 76

Paragraf 76 har følgende ordlyd:

«I pålegg etter § 75 kan reindrifststyret eller fylkesmannen fastsette en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylling av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Kongen kan gi nærmere regler om bruk av og størrelsen på tvangsmulkt.

Reindrifststyret og fylkesmannen kan helt eller delvis frafalle påløpt tvangsmulkt når sterke grunner taler for det.

Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.»

Formålet med å ilegge tvangsmulkt er å fremtvinge etterlevelse av Reindriftsstyrets vedtak med pålegg om reintallsreduksjon. Tvangsmulkten må være så stor at den oppveier fordelene som den ansvarlige vil ha ved overtredelse, slik at det ikke skal lønne seg å betale mulkten og fortsette det ulovlige forholdet. Men tvangsmulkten må samtidig ikke fastsettes så høyt at den blir urimelig i forhold til viktigheten og alvorlighetsgraden av pålegget som skal gjennomføres. Nedre grense for fastsettelse av tvangsmulkt vil i utgangspunktet være det en tjener på å ikke etterkomme pålegget.

Nærmere bestemmelser om bruk og størrelsen på tvangsmulkt er fastsatt i forskrift 7. november 2011 om fastsettelse av tvangsmulkt. Etter forskriftens § 2 skal det i vurderingen legges særlig vekt på: hvilken type pålegg som ikke er etterkommet, hvor alvorlig unnlatelsen av å etterkomme pålegget er i forhold til de hensyn som pålegget skal ivareta, hvor byrdefullt det er å etterkomme pålegget, vedkommendes økonomiske evne og til sist eventuelle fordeler ved ikke å etterkomme pålegget.

Tvangsmulkten skal være en økonomisk motivasjon for å etterkomme pålegget, men skal samtidig ikke settes så høyt at den kan regnes som straff etter den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) art. 6, og Grunnloven § 96

Av hensyn til både beiteressurser, dyrevelferd og konkurransen om beiteområder ser reindriftsmyndighetene på det som alvorlig om pålegget ikke etterlevs. Størrelsen på tvangsmulkten er fastsatt til 2 kr per rein per dag for det reintall som overskrider det reintall Reindriftsstyret har fastsatt jf. Reindriftsstyrets vedtak i sak 33/15. Størrelsen på mulkten ligger etter Landbruksdirektoratets vurdering betydelig under et nivå som kan regnes som straff fordi mulktens størrelse ikke er over den reelle verdien til overtredelsen.

Landbruksdirektoratet har vurdert at det er mest hensiktsmessig å gi en tvangsmulkt som løper per dag fordi en mulkt vil da kunne stoppes den dagen pålegget er fulgt opp av siidaandelen, og således vil ikke mulkten ramme uforholdsmessig.

Ved fastsettelse av satsen for tvangsmulkt er det gjort en beregning av årlig inntekt per rein. Det er vektlagt at slakteproduksjon per livrein i Finnmark for driftsåret 2012/2013 varierer mellom 4 kg og 13 kg i de ulike områdene. Det er dermed lagt til grunn en normert produksjon på 6,5 kg. Videre er det lagt til grunn erstatning for tap av rein. Gjennomsnittlig erstatningspris er 280 kr for hele landet, men utbetalte erstatninger er lavere i Finnmark. Det er beregnet at erstatningsprisen ligger på 165 kr per rein i Finnmark. Tapt kjøttinntekt: 6,5 kg * 60 kr per kg = 390 kr. Erstatning for tap av rein = 165 kr. Sum: 555 kr. Dette tilsvarer en tvangsmulkt på 555 kr per rein per år. Forskrift om fastsettelse av tvangsmulkt inneholder en rekke momenter som skal vektlegges ved utmålingen, som nevnt ovenfor. På bakgrunn av disse momentene er satsen for standard tvangsmulkt foreslått forhøyet til 2 kr pr dag pr dyr, tilsvarende 730 kr per år.

Landbruksdirektoratet har i forhåndsvarselet opplyst siidaandelslederen om at slakt og annen avgang av rein må dokumenteres til Landbruksdirektoratet dersom pålegget skal bortfalle eller løpende tvangsmulkt stoppes. Dette kan være slaktebilag, forsikringsoppgjør for påkjørt rein og dokumentasjon fra andre offentlige etater som for eksempel SNO, Fylkesmannen, Mattilsynet etc. Dersom det foretas slakt til eget bruk må dette sannsynliggjøres via dokumentasjon til offentlige myndigheter. Direktoratet har ikke mottatt dokumentasjon på dette.

Landbruksdirektoratet har kommet til at tvangsmulkten settes til 2 kr per rein per dag for rein som overstiger reintallet vedtatt i sak 326/13, og vil løpe fra og med 03.11.2015. Mulkten vil

løpe frem til pålegget blir oppfylt. Tvangsmulkten forfaller til betaling ved skriftlig påkrav, jf. § 4 b i forskrift om fastsettelse av tvangsmulkt etter reindriftsloven. Landbruksdirektoratet vil følge opp med skriftlig påkrav hver 14 dag / fjerde uke.

Tvangsmulkt regnes som en objektiv sanksjon og det kreves dermed ikke at den ansvarlige har utvist skyld. Paragraf 76 åpner for at tvangsmulkten kan frafalles helt eller delvis dersom sterke grunner taler for dette. Det foreligger ikke opplysninger i saken som skal tilsi at siidaandelsleder ikke kan ilegges tvangsmulkt.

3. Forholdet til folkeretten

Ved bruk av sanksjoner etter reindriftslovens kap. 11 må Reindriftsstyret vurdere ulike folkerettslige bestemmelser ved vedtak om sanksjoner.

I forhold til de rammer som gjelder for Reindriftsstyrets utarbeidelse av sanksjonsvedtak, vises det til vedtak i sak 58/14 hvor det står som følger:

«Utgangspunktet er reindriftslovens bestemmelser. Fordi vedtak etter reindriftslovens bestemmelser i hovedsak vil berøre samiske interesser er reindriftsloven utformet i samsvar med de rammer som framkommer i Grunnloven, den europeiske menneskerettskonvensjonens bestemmelser om beskyttelse av urfolk og minoriteter og ILO-konvensjonens bestemmelser om det samme, og reindriftslovens bestemmelser ivaretar derfor disse hensyn.

I dette konkrete sakskomplekset ligger også mye av grunnlaget i Reindriftsstyrets vedtak om øvre reintall for distrikter og siidaer og Reindriftsstyrets vedtak om forholdsmessig reduksjon for 231 siidaandeler i Finnmark (157 i VF og 74 i ØF).

I forbindelse med disse vedtakene la Reindriftsstyret til grunn alle relevante prinsipper og rettskilder; legalitetsprinsippet, Grunnlovens § 110, den europeiske menneskerettskonvensjonens omtale av beskyttelse av urfolks interesser og ILO-konvensjonens tilsvarende bestemmelser.»

Etter Landbruksdirektoratets vurdering er ikke reindriftsloven i strid med de folkerettslige bestemmelser, og dette gjelder derfor også sanksjonene etter reindriftsloven kapittel 11.

4. Utsatt iverksettelse

Landbruksdirektoratet har av eget tiltak vurdert om vedtak om pålegg etter reinl. § 75 og tvangsmulkt etter reinl. § 76 skal gis utsatt iverksettelse. Landbruksdirektoratet mener slik utsettelse ikke skal gis. Hovedregelen er at vedtak trer i kraft straks de er truffet. Etter forvaltningsloven § 42 kan reindriftsstyret etter eget tiltak eller etter anmodning fra parten, utsette iverksetting av vedtak til klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Utsatt iverksettelse kan også besluttes når det er varslet søksmål, eller saken er bragt inn for sivilombudsmannen. Forarbeidene presiserer at det er «en adgang - og ikke en plikt - for forvaltningsorganet til å beslutte utsatt iverksetting. Forvaltningsorganet står i utgangspunktet fritt til å avgjøre om en slik beslutning skal treffes.» (Ot.prp. nr. 75 (1993-1994) pkt. 19.4).

For Landbruksdirektoratet er det viktig å treffe vedtak og gjennomføre sanksjonene i henhold til vedtaket om forholdsmessig reduksjon. Dette på bakgrunn av de preventive signalene dette vil

gi til andre siidaandelsledere som ikke har fulgt reduksjonsvedtaket, og ikke minst viktigheten av å få redusert reintallet for å oppnå målsetningen om en økologisk bærekraftig reindrift. Siidaandelen har også et høyt reintall i forhold til hva andelen skal redusere til. Det er dermed viktig at den forholdsmessige reduksjonen gjennomføres, da målet om en økologisk bærekraftig reindrift kan oppnås så fort som mulig.

I det tilfellet at Reindrifststyret beslutter å ilegge pålegg etter reinl § 75 og tvangsmulkt etter reinl. § 76 er det satt frist til 02.11.2015 om å oppfylle pålegget før tvangsmulkt vil begynne å løpe. Siidaandelslederen vil dermed ha noe tid på seg til å be om utsatt iverksettelse av vedtaket før eventuell tvangsmulkt vil begynne å løpe. Landbruksdirektoratet har ikke mottatt noe anmodning fra siidaandelslederen om utsatt iverksettelse av vedtaket per 31.08.2015.

Saksdokumenter:

1	29.10.2014	Jovsset Ante I. Sara	U	Oppfølging av vedtak om forholdsmessig reduksjon av reintall
2	13.07.2015		X	Melding om reindrift - Godkjent 08.06.2015
3	23.07.2015	Jovsset Ante I. Sara	U	Jovsset Ante I. Sara - YB11 - Varsel om mulig pålegg vedrørende reduksjon av reintall og tvangsmulkt
4	14.08.2015	Adv. Trond Pedersen Biti	I	Jovsset Ante Sara
5	19.08.2015	Landbruks- og matdepartementet	U	Orientering vedrørende sak om reintallsreduksjon
6	25.08.2015		S	Jovsset Ante I. Sara - YB11 - Vedtak om pålegg etter reinl. § 75 og tvangsmulkt etter reinl. § 76
7	27.08.2015	Asbjørn Kulseng	U	Sak nr. 15-084532TVI-INFI - Sanksjonering av siidaandel

Saksprotokoll i Reindrifststyret - 16.09.2015

Behandling:

Votering:

Landbruksdirektoratets innstilling vedtatt med 6 stemmer mot 1 stemme.

«Berit Marie P.E. Eira stemte imot innstillingen med følgende begrunnelse:

Viser til tidligere begrunnelser fremsatt av reindrifststyremedlem Berit Marie P.E.Eira, som gjelder reintallssakene til denne siidaandelen.»

Vedtak:

Med hjemmel i reindrifstlovens § 75 pålegges siidaandelen YB11, v/ siidaandelsleder Jovsset Ante I. Sara å etterkomme Reindrifststyrets vedtak i sak 326/13 om å redusere sitt reintall til 75 dyr. Pålegget skal etterkommes innen 02.11.2015.

Med hjemmel i reindrifstlovens § 76 vil Reindrifststyret ilegge siidaandel YB11 v/ siidaandelsleder Jovsset Ante I. Sara en tvangsmulkt på 2 kr per dag for det antall rein som

overstiger reintallet vedtatt i sak 326/13. Tvangsmulkten vil løpe fra 03.11.2015 og frem til pålegget er etterkommet, det vil si til siidaandelens reintall er på 75 dyr.

Begrunnelse:

Siidaandelen har ikke fulgt pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall etter reindriftsloven § 60, vedtatt av Reindriftsstyret i sak 326/13. Siidaandelen ble pålagt å redusere sitt reintall fra 116 til 75 dyr innen 31.03.2015. Melding om reindrift, som ble godkjent av Fylkesmannen i Finnmark den 08.06.2015, viser at reintallet i siidaandelen er på 215 dyr. Det foreligger ikke opplysninger i saken som tilsier at siidaandelen har redusert til et reintall som er i samsvar med pålegget etter at meldingen ble godkjent.

Unnlatelse av å etterfølge Reindriftsstyrets vedtak som er gitt med hjemmel i reindriftsloven (reinl.) § 60 tredje ledd rammes av reinl. § 75. På bakgrunn av at siidaandelen ikke har fulgt pålegget om reduksjon, legger Reindriftsstyret til grunn at vilkåret etter reinl. § 75, om at det foreligger et «ulovlig forhold», er oppfylt.

Reintallet i mange distrikter i Finnmark har over lengre tid vært for høyt. Dette bidrar til uheldig konkurranse om beiteområder, skader på beiteressursene, og er negativt for dyrevelferden. Hensikten med pålegget i sak 326/13 var å sørge for at reinbeitedistriktets reintall blir i samsvar med det bærekraftige reintallet i distriktet som Landbruks- og matdepartementets vedtak av 23.01.2013 (vedtak om øvre reintall) er et uttrykk for. Vedtak om øvre reintall er et offentligrettslig vedtak. Det er dermed i det offentliges interesser at vedtaket blir fulgt, og at reintallet i distriktet er i samsvar med Reindriftsstyrets vedtak om øvre reintall for distriktet.

Reindriftsstyret anser derfor det som nødvendig å ilegge ett pålegg etter reindriftsloven § 75 om å redusere til det reintallet som siidaandelen var pålagt å redusere til etter Reindriftsstyrets vedtak i sak 326/13. Reindriftsstyret legger til grunn at fristen for å gjennomføre pålegget er rimelig ut fra de foreliggende opplysninger om beitebruken til siidaen i saken. Det vises til saksframlegget vedrørende disse.

Reindriftsstyret har vurdert at dersom pålegget ikke etterfølges innen fristen er det nødvendig at siidaandelsleder ilegges en tvangsmulkt. Størrelsen på tvangsmulkten settes til 2 kr per rein per dag for det reintall som overskrider det reintall Reindriftsstyret har fastsatt jf. Reindriftsstyrets vedtak i sak 33/15. Ved beregningen er det tatt hensyn til momentene i forskrift om fastsettelse av tvangsmulkt § 2. I saksframlegget er det redegjort for beregningene som leder frem til denne tvangsmulktens størrelse.

Reindriftsstyret har også vurdert forholdet til Grunnloven § 108 og de folkerettslige bestemmelsene vedrørende urfolk og minoriteter i sak 326/13, og de samme vurderingene legges til grunn i dette vedtaket.

Reindriftsstyret har av eget tiltak vurdert om vedtak om pålegg etter reinl. § 75 og tvangsmulkt etter reinl. § 76 skal gis utsatt iverksettelse jf. fvl. § 42. Hovedregelen er at vedtak trer i kraft straks de er truffet. Reindriftsstyret anser det som viktig å treffe vedtak og gjennomføre sanksjonene i henhold til vedtaket om forholdsmessig reduksjon. Dette på bakgrunn av viktigheten av å få redusert reintallet for å oppnå målsetningen om en økologisk bærekraftig reindrift. Siidaandelen har også et høyt reintall i forhold til hva andelen skal redusere til. Det er dermed viktig at den forholdsmessige reduksjonen gjennomføres, da målet om en økologisk bærekraftig reindrift kan oppnås så fort som mulig. Det gis ikke utsatt iverksettelse av vedtaket.

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Jovsset Ante I. Sara
Siinnaluodda 10
9520 KAUTOKEINO

Deres ref

Vår ref

Dato

13/1653-

10.03.2014

Svar på klage - Pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall - Reindrifststyrets sak 432/13 og 326/13 - Jovsset Ante I. Sara

Vi viser til din klage av 14. mars 2013 på Reindrifststyrets (RS) vedtak av 26. februar 2013 om pålegg om forholdsmessig reduksjon for din siidaandel, jf. RS sak 326/13. Landbruks- og matdepartementet (LMD) har gjennomgått saken og kommet til at klagen ikke kan tas til følge.

Sakens bakgrunn

Samtlige sommer- eller helårs reinbeitedistrikt i Norge har som et ledd i utarbeidelse og godkjenning av bruksregler fått godkjent eller fastsatt øvre reintall i henhold til lov av 15. juni 2007 nr 40 (reindrifstloven) av Reindrifststyret. Bruksreglene med reintall har som mål å sikre en økologisk bærekraftig utnytting av distriktets beiteressurser.

Reindrifststyret fastsatte den 8. desember 2011 et øvre reintall på 1700 rein i vårflokk for distrikt 20, jf. RS sak 134/11. Distriktet påklaget vedtaket den 1. mars 2012, og klagen ble behandlet i Reindrifststyret den 26. juni 2012 i sak 27/12. Klager fikk ikke medhold, og Reindrifststyret fastholdt vedtatte øvre reintall for distriktet. Saken ble oversendt Landbruks- og matdepartementet til endelig behandling. I vedtak av 23. januar 2013 ga departementet distriktet medhold i deres klage på Reindrifststyrets vedtak i sak 134/11, og godkjente distriktets forslag om øvre reintall på 2000 dyr i vårflokk. Pr. 31. mars 2012 var distriktets reintall på 3105 rein.

Reduksjon av reintall som overstiger det fastsatte skal i henhold til reindrifstloven § 60 tredje ledd skje ved at siidaen selv utarbeider reduksjonsplan. Reindrifstloven legger således primært opp til at næringen selv gis anledning til å fordele reduksjonen internt i siida/distrikt.

Dette er en sentral del av den økte medbestemmelsesretten næringen er gitt gjennom reindriftsloven av 2007. Dersom siidaen ikke utarbeider reduksjonsplan eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende reintallet forholdsmessig innen en fastsatt frist, jf. reindriftsloven § 60 tredje ledd. Reindriftsstyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres.

I oppfølgingen av distrikt og siida som hadde for høyt reintall i forhold til det som er vedtatt, har Reindriftsstyret brukt godkjent reintall pr. 31. mars 2012 som utgangspunkt for reduksjonen. Reintallet består av det antall rein som næringsutøverne selv har meldt inn på dette tidspunktet i melding om reindrift, og som er godkjent av reindriftsagronomen. Klagers distrikt hadde et reintall som oversteg det fastsatte reintallet med 35,6 % prosent.

I forhåndsvarsel av 2. juli 2012 ble distrikt 20 gjort oppmerksom på at Reindriftsstyret ville fatte vedtak om frist for utarbeidelse av reduksjonsplan etter reindriftsloven § 60 tredje ledd. Reindriftsstyret vedtok den 6. august 2012 en frist for distrikt 20 til å utarbeide en reduksjonsplan basert på fastsatt reintall på 1700 dyr innen den 10. september 2012, og det ble satt et krav om at alle siidaandeler skulle underskrive reduksjonsplanen. Distriktet leverte ikke en reduksjonsplan i henhold til vedtatt frist og krav. Som tidligere nevnt godkjente departementet den 23. januar 2013 distriktets forslag til reintall på 2000 dyr i vårflokk. I departementets brev av 16. januar 2014 fikk distriktet en mulighet til å utarbeide en reduksjonsplan basert på 2000 dyr. Distriktet leverte ikke en reduksjonsplan innen fastsatt frist den 20. februar 2014, og departementet behandler derfor klagen på pålegg om forholdsmessig reduksjon nedenfor.

Reindriftsstyrets behandling

Reindriftsstyret vedtok den 26. februar 2013 pålegg om forholdsmessig reduksjon fra 116 rein pr. 31. mars 2012 til 75 rein innen 31. mars 2015 for Jovsset Ante I. Sara sin siidaandel, jf. RS sak 326/13. Siidaandelen v/fullmektig Ingar Nikolaisen Kuoljok klaget på vedtaket den 14. mars 2013, og kom med utfyllende klage 23. mai 2013. Videre har klager v/fullmektig den 30. oktober 2012 fremmet en uttalelse til forhåndsvarsel av 1. oktober 2012 om vedtak om pålegg om forholdsmessig reduksjon. Reindriftsstyret behandlet den 20. november 2013 klagen på vedtaket av 26. februar 2013, jf. sak 432/13. Reindriftsstyret tok ikke klagen til følge, og opprettholdt vedtak i sak 326/13. Det vises til begrunnelse i orientering om vedtak fra Statens reindriftsforvaltning datert 2. desember 2013.

Klagers anførsler

Klagers anførsler kan i hovedsak oppsummeres slik:

- ◆ Det vil ikke være økonomisk mulig for klager å ivareta sine plikter (tilsyn mv.) etter reindriftsloven dersom han må redusere til 75 dyr. Klager vil heller ikke komme inn under reindriftsavtalens vilkår (avgiftspliktig salg av kjøtt for minimum 50 000 kroner) for å oppnå produksjonstilskudd.

- ◆ Konsekvensene av reduksjonen innebærer at klager ikke kan leve av reindriften og at det dermed ikke er grunnlag for drift. Klager mener at det må redegjøres nærmere for hvilke metode som ligger til grunn for Reindrifststyrets vurderinger om at det er grunnlag for drift etter reduksjonen. Klager mener også at det innebærer nektelse av retten til å dyrke egen kultur, og krenker klagers rettigheter etter artikkel 27 i FNs konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter.
- ◆ Klager mener at vedtaket innebærer en forskjellsbehandling fordi han, i motsetning til andre siidaandelsledere, etter en forholdsmessig reduksjon ikke kan ha reindrift som hovednæring. Klager mener også at eiendomsvernet er krenket fordi andre utøvere med større flokker vil kunne benytte seg av beiteområder som han ville hatt til rådighet.
- ◆ Det er gjort en saksbehandlingsfeil fordi det ikke er konsultert verken om øvre reintall for distrikt 20, frist for reduksjonsplan eller selve reduksjonsplan. Klager mener derfor at pålegg om forholdsmessig reduksjon ikke kan opprettholdes.
- ◆ Det er ikke lagt vekt på å sikre rettighetene til ungdom i reindriften, og da særlig ungdom under oppbygging. Klager viser til at deres situasjon har vært kjent for myndighetene hele tiden, uten at det er tatt grep for å løse det. Herunder at det ikke har vært tema under konsultasjoner, og at forskriftshjemmelen etter reindrifstloven § 60 femte ledd ikke er brukt.

Departementets vurdering

Departementet vil innledningsvis vise til at distrikt 20 fikk ny anledning til å utarbeide reduksjonsplan ut fra distriktets eget forslag til øvre reintall på 2000 dyr, jf departementets brev av 16. januar 2014 til samtlige siidaandelsledere i distriktet. Departementet mente at distriktet måtte gis anledning til å utarbeide en reduksjonsplan med utgangspunkt i et reintall som distriktet selv hadde foreslått. Reindrifststyrets vedtak av 6. august 2012 om frist for utarbeidelse av reduksjonsplan tok utgangspunkt i et lavere reintall fordi departementet på det tidspunktet ennå ikke hadde ferdigbehandlet distriktets klage. Departementet har ikke mottatt en reduksjonsplan fra distrikt 20 innen gitt frist, og klagen tas opp til ordinær behandling.

Departementet har valgt å svare samlet på anførsel en, to og tre, og på anførsel fire og fem.

Klager viser til at pålegg om forholdsmessig reduksjon for hans andel innebærer at han verken har økonomisk grunnlag for å ivareta sine plikter etter reindrifstloven, eller at han kan greie å oppfylle vilkår for å oppnå produksjonstilskudd over reindrifstavtalen. Etter klagers mening innebærer dette at det ikke er grunnlag for drift i siidaandelen, og at han med dette nektes retten til å dyrke egen kultur. Klager mener videre at vedtaket innebærer en forskjellsbehandling fordi han, i motsetning til andre siidaandelsledere, etter en forholdsmessig reduksjon ikke kan ha reindrift som hovednæring eller oppnå tilskudd. Klager mener også at eiendomsvernet er krenket fordi andre utøvere med større flokker vil kunne benytte seg av beiteområder som han ville hatt til rådighet.

Departementet viser til at krav om reduksjon av reintall er en konsekvens av at reintallet i siidaen overstiger fastsatt reintall. Reindrifstloven er klar på at dersom reintallet overstiger det som er fastsatt, er primærløsningen at siidaen skal utarbeide reduksjonsplaner, jf

reindriftsloven § 60 tredje ledd. Loven ga siidaen mulighet til selv å bestemme fordelingen av reduksjonen fordi siidaen anses nærmest til å vurdere konsekvensene av reduksjonen for de enkelte, og til å sikre ivaretagelsen av ulike hensyn innad i siidaen. Departementet vil videre påpeke at distrikt 20 er gitt anledning til å utarbeide reduksjonsplaner to ganger, senest gjennom departementets brev av 16. januar 2014. Distriktet kunne gjennom en reduksjonsplan besluttet å skjerme siidaandelen til Jovsset Ante I. Sara som er i en etableringsfase. Distriktet kunne også besluttet å omfordele reintallet slik at andeler som skal etablere seg kan få et høyere reintall. Reduksjonsplanene er en viktig del av reindriftslovens intensjon om økt intern styring i reindriften. Siden det ikke foreligger noen godkjent reduksjonsplan utarbeidet av distrikt 20, foreskriver reindriftsloven § 60 tredje ledd at det som en sekundærløsning foretas en forholdsmessig reduksjon. Det følger da av ordlyden at ”hver” siidaandel, det vil si alle siidaandeler, skal ”reducere det overskytende antall forholdsmessig”. Bestemmelsen er klar på at det skal foretas en forholdsmessig reduksjon, og åpner ikke opp for andre løsninger. Etter at denne reduksjonen er gjennomført, har distriktet derimot anledning til å fremme en ny fordeling av reintall mellom siidaandelene om ønskelig. Videre vil departementet understreke at pålegg om forholdsmessig reduksjon ikke innebærer at klager mister retten til å utøve reindrift

Departementet vil fremheve at formålet med reintallsreduksjonen er å sikre grunnlaget for at reindriften som helhet skal være livskraftig. Reintallet må tilpasses beitegrunnlaget for at reindriften skal ha en fremtid. Reintall er en del av bruksreglene, og disse har først og fremst som formål å sikre en økologisk bærekraftig forvaltning av distriktets beiteressurser, jf. reindriftsloven § 57. Den pågående reintallsreduksjonen er dermed et tiltak for å sikre beitegrunnlaget for distriktet, herunder å redusere beitetrykket på høst-, vår- og vinterbeitene i distriktet totalt sett. Dette gjelder også de beiteområdene som benyttes av klager. Departementet kan dermed ikke se at klagers anførsel om at hans eiendomsrett krenkes fordi andre med større flokker vil benytte seg av hans beiteområder, kan ha relevans i denne saken.

Departementet finner ikke at anførlene kan føre frem.

Klager anfører at det er gjort en saksbehandlingsfeil fordi det ikke er konsultert verken om øvre reintall for distrikt 20, frist for reduksjonsplan eller selve reduksjonsplan. Klager mener derfor at pålegg om forholdsmessig reduksjon ikke kan opprettholdes. Det er ikke lagt vekt på å sikre rettighetene til ungdom i reindriften, og da særlig ungdom under oppbygging. Klager viser til at deres situasjon har vært kjent for myndighetene hele tiden, uten at det er tatt grep for å løse det. Herunder at det ikke har vært tema under konsultasjoner, og at forskriftshjemmelen etter reindriftsloven § 60 femte ledd ikke er brukt.

Departementet viser til at bestemmelsen i § 60 om fastsetting av reintall bygger på at det er distriktet selv som skal utarbeide et økologisk bærekraftig øvre reintall for sommersiidaen, og at denne skal godkjennes av reindriftsmyndighetene. Distriktet får sitt reintall godkjent dersom det er sannsynliggjort å være økologisk bærekraftig. Distrikt 20 har fremmet et øvre reintall som ble vurdert å være økologisk bærekraftig og godkjent i LMDs vedtak av 23. januar 2013. Departementet vil videre understreke at det først og fremst er distriktets ansvar å holde reintallet på fastsatt nivå. Dersom reintallet overstiger det fastsatte, er det også

distriktets ansvar å redusere reintallet. Utarbeidelse av en reduksjonsplan etter bestemmelsene i reindrifstloven § 60 tredje ledd er således også distriktets ansvar. Det er med andre ord distriktet som er gitt ansvaret for å ivareta hensynet til ungdom under oppbygging andre i en reduksjonsfase. Etter departementets vurderinger medfører det at reindrifstmyndighetene ikke er forpliktet til å konsultere om verken øvre reintall, eller om utarbeidelsen av reduksjonsplaner.

Klagers anførsel om manglende utarbeidelse av forskrift etter reindrifstloven § 60 femte ledd, anser departementet å ikke ha noen relevans i denne saken.

Departementet kan ikke se at anførselene kan føre frem.

Vedtak:

Jovsset Ante I. Sara sin klage av 22. mars 2013 over Reindrifststyrets vedtak av 26. februar 2013 om pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintall i RS sak 326/13, tas ikke til følge.

Med hilsen

Marit Myklevold (e.f.)
avdelingsdirektør

Sunna Marie Pentha
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Statens reindrifstforvaltning	Postboks 1104	9504	ALTA
Avokat Ingar Nikolaisen Kuoljok	Pb. 26	8271	DRAG